

Grip op grote projecten

Provincie Noord-Holland

Amsterdam, maart 2007

VOORWOORD

Voor de provincie zijn grote projecten een middel om ambitieuze (beleids)doelen te realiseren. Vaak zijn dit projecten waarbij allerlei partijen betrokken zijn, zoals andere overheden, private partijen en maatschappelijke instellingen. De provincie heeft daarbij vaak verschillende rollen: die van initiator, financier en/of regisseur. De vraag is in hoeverre Provinciale Staten (PS) grip hebben op deze grote projecten: hoe oefenen PS hun rol uit bij de kaderstelling, sturing, controle en verantwoording? Op welke momenten is sprake van betrokkenheid van PS? Nemen PS alleen kennis van zaken of besluiten PS op cruciale momenten over de richting en invulling van grote projecten? Zijn de informatievoorziening en verantwoording aan PS daarvoor toereikend?

De Rekenkamer is nagegaan in hoeverre de provincie Noord-Holland algemene procesafspraken heeft gemaakt over de besluitvorming, informatievoorziening en controle van grote projecten. Voor twee projecten is nader onderzocht op welke wijze de besluitvorming over en controle op de uitvoering zijn verlopen in PS van Noord-Holland. Het zijn de projecten Wieringerrandmeer, een gebiedsontwikkelingsproject in de Kop van Noord-Holland en de N242, de reconstructie van de oostelijke ring Alkmaar.

Uit het onderzoek blijkt dat de provincie Noord-Holland niet beschikt over algemene procesafspraken over hoe PS en Gedeputeerde Staten (GS) met elkaar omgaan inzake de besluitvorming en informatievoorziening bij grote projecten. De betrokkenheid van PS behoeft met name verbetering in de beginfase van de projecten, zoals bij de besluitvorming over nut, noodzaak en alternatieven voor de projecten. Bij de concrete uitwerking van de projecten is de betrokkenheid van PS beter. Mede dankzij de informatievoorziening door GS, waarin duidelijk wordt aangegeven over welke punten PS gevraagd wordt een besluit te nemen.

De Rekenkamer doet aan PS en aan GS een aantal aanbevelingen om de grip op grote projecten te verbeteren. De belangrijkste aanbeveling is het maken van procesafspraken voor grote projecten, zodat in elke projectfase besluitvorming plaatsvindt op basis van volledige informatie.

De Rekenkamer hoopt met haar rapport en aanbevelingen bij te dragen aan het verbeteren van de besluitvorming over en de controle op de uitvoering van grote projecten door PS, met als beoogd resultaat duidelijke kaders te stellen aan de besluitvorming en de informatievoorziening.

Voor haar onderzoek heeft de Rekenkamer via documenten en gesprekken informatie ontvangen van de provincie Noord-Holland. De Rekenkamer bedankt allen die hieraan meegewerkt hebben hartelijk voor hun bijdrage en medewerking aan dit onderzoek. Het onderzoek werd verricht door drs. Annelies Eggebeen, Susan van Hees BA, drs. Heleen Verlinde, drs. Dharma Tjiam (projectleider) en dr. Gerth Molenaar (directielid).

Prof. dr. Bart Noordam
Bestuurder Randstedelijke Rekenkamer

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Bestuurlijke nota	7
I. Probleemstelling en werkwijze.....	7
II Conclusies.....	9
III Aanbevelingen	10
IV Reactie Gedeputeerde Staten	11
V Nawoord Rekenkamer	12
1. Inleiding	13
1.1 Aanleiding	13
1.2 Leeswijzer	13
2. Opzet van het onderzoek	15
2.1 Doelstelling en probleemstelling	15
2.2 Afbakening	15
2.3 Gevolgde werkwijze	16
3. Wanneer zijn de besluitvorming over en controle op grote projecten door PS toereikend? 19	
3.1 Afspraken tussen PS en GS	19
3.2 Besluitvorming door PS	19
3.3 Informatievoorziening aan PS.....	21
4. Hoe vinden de besluitvorming over en controle op grote projecten door PS plaats?	23
4.1 Afspraken PS en GS.....	23
4.2 Besluitvorming.....	24
4.3 Informatievoorziening aan PS.....	25
Bijlagen	29
A. Wieringerrandmeer	31
A.1 Projectomschrijving	31
A.2 Afspraken tussen PS en GS	32
A.3 Fasering	32
A.3.1 Initiatieffase	32
A.3.2 Uitwerkingsfase	34
A.4 Bevindingen	40

B. N242	41
B.1 Projectomschrijving.....	41
B.2 Afspraken tussen PS en GS	42
B.3 Fasering	42
B.3.1 Initiatiefase	42
B.3.2 Uitwerkingsfase	44
A.3.3 Uitvoeringsfase.....	51
B.4 Bevindingen	51
C. Lijst van geïnterviewde en geraadpleegde personen	53
D. Lijst van geraadpleegde bronnen.....	55

BESTUURLIJKE NOTA

De bestuurlijke nota bestaat uit vijf onderdelen. Allereerst wordt een samenvatting gegeven van de aanleiding en probleemstelling van het onderzoek, de werkwijze en het beoordelingskader dat de Rekenkamer gebruikt heeft. Daarna volgen de conclusies en de aanbevelingen van de Rekenkamer. De bestuurlijke reactie van Gedeputeerde Staten is integraal in de nota opgenomen. De bestuurlijke nota sluit af met het nawoord van de Rekenkamer.

I. Probleemstelling en werkwijze

Aanleiding

Bij de rijksoverheid is de laatste jaren een discussie gevoerd over de betrokkenheid van de Tweede Kamer bij grote projecten. Aanleiding hiervoor waren de kostenoverschrijdingen en vertragingen bij projecten zoals de Betuwelijn en HSL-zuid. Door de commissie Duivesteijn¹ is het rapport Onderzoek naar infrastructuurprojecten opgesteld, waaruit blijkt dat de Tweede Kamer weinig grip heeft op grote infrastructuurprojecten. Ook provincies voeren met enige regelmaat (grote) projecten/programma's uit. De Programmaraad, bestaande uit Statenleden van de vier provincies, heeft in 2005 diverse grote projecten aangedragen voor onderzoek door de Rekenkamer. Leden van PS hebben de betrokkenheid bij deze projecten als een probleem ervaren. De Rekenkamer heeft ervoor gekozen de grip op grote projecten door PS van de vier provincies te onderzoeken.

Probleemstelling

Met dit onderzoek streeft de Randstedelijke Rekenkamer de volgende doelstelling na:

Het verbeteren van de besluitvorming over en de controle op de uitvoering van grote projecten door Provinciale Staten.
--

De probleemstelling luidt:

Zijn de besluitvorming over en de controle op de uitvoering van grote projecten door Provinciale Staten toereikend?

Onder toereikend wordt verstaan: bij de besluitvorming over en de controle op de uitvoering van grote projecten kunnen PS hun kaderstellende en controlerende functie uitoefenen.

Werkwijze

Voor dit onderzoek is een beoordelingskader opgesteld, waaraan de besluitvorming door PS en de informatievoorziening aan PS worden getoetst. Dit beoordelingskader is toegepast op twee grote projecten per provincie. De conclusies van het onderzoek zijn gebaseerd op de bevindingen bij deze twee projecten. In de provincie Noord-Holland gaat het om het Wieringerrandmeer, een gebiedsontwikkelingsproject in de Kop van Noord-Holland en de HAL/VINEX/N242 (hierna te noemen N242), de reconstructie van de oostelijke ring Alkmaar.

¹ Tijdelijke Commissie Infrastructuurprojecten, *Onderzoek naar infrastructuurprojecten*, december 2004.

Beoordelingskader

Het beoordelingskader van de Randstedelijke Rekenkamer richt zich op drie onderdelen, namelijk: procesafspraken tussen PS en GS, besluitvorming door PS en informatievoorziening aan PS.

1. Afspraken tussen PS en GS

De Rekenkamer acht het wenselijk dat PS en GS vooraf procesafspraken maken over grote projecten. Het gaat dan om afspraken over de ijkmomenten waarop PS betrokken worden in de besluitvorming, wanneer PS geïnformeerd worden en welke informatie zij dan ontvangen.

Volgens de Rekenkamer verdienen algemene, vaste afspraken voor grote projecten de voorkeur. In plaats van algemene afspraken is het ook mogelijk dat PS en GS per project afspraken maken.

2. Besluitvorming door PS

Wij onderscheiden bij de besluitvorming verschillende fasen. In de onderstaande tabel staat per fase aangegeven welk besluit PS zouden moeten nemen. GS en PS hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid bij de besluitvorming. GS brengen stukken in voor de vergaderingen van PS (en Statencommissies), en doen een voorstel voor de wijze van behandeling. PS kunnen dit voorstel volgen, maar ook op eigen initiatief hiervan afwijken. Zij kunnen bijvoorbeeld toch een besluit nemen over een stuk ter kennisname, of een besluit aan een voorstel onthouden omdat zij de informatie ontoereikend vinden.

3. Informatievoorziening aan PS

Een toereikende informatievoorziening aan PS is een noodzakelijke voorwaarde voor een goede besluitvorming door PS. In dit onderzoek hebben wij de informatievoorziening aan PS bij de geselecteerde projecten onderworpen aan een globale toets op aanwezigheid, begrijpelijkheid, vergelijkbaarheid en tijdigheid. Zie de onderstaande tabel voor voorbeelden van relevante informatie per fase en besluit. Een volledig overzicht is terug te vinden in Hoofdstuk 3 van het onderzoeksrapport.

Zoals hierboven is toegelicht biedt de onderstaande tabel een overzicht van de besluitvorming door PS (2) en voorbeelden van relevante informatie voor PS (3).

Tabel: Overzicht besluiten per fase van het project

Projectfase	Aard besluit PS	Voorbeelden van relevante informatie voor PS
Initiatiefase	Vaststellen nut, noodzaak, doelstellingen	Probleemanalyse, doelstellingen
	Besluit uitwerking alternatieven	Alternatieven, oplossingsrichtingen
Uitwerkingsfase		
➤ Subfase a: alternatieven	Keuze uitwerking alternatief	Afweging tussen alternatieven, relevante onderzoeken
➤ Subfase b: projectplan	Besluit tot uitvoering projectplan	Projectplan, partners, voortgangsrapportages
Uitvoeringsfase	Besluit over wijziging	Wijziging projectplan
	Vaststellen resultaat	Resultaat van het project

II Conclusies

1. Afspraken tussen PS en GS

- PS en GS hebben geen algemene procesafspraken gemaakt omtrent besluitvorming en informatievoorziening bij grote projecten. Ook hebben PS en GS geen specifieke projectafspraken voor de projecten Wieringerrandmeer en N242 gemaakt; PS ontvangen wel regelmatig voortgangsinformatie.

2. Besluitvorming door PS

- PS hebben niet altijd een besluit genomen in het begin van de projecten, waardoor de kaderstelling vanuit PS niet volledig is. Ook maken PS geen expliciete keuze tussen verschillende mogelijke oplossingsrichtingen voor de probleemstelling. Daardoor is het voor PS moeilijker grip te houden op de projecten.
- PS zijn beter betrokken bij de besluitvorming wanneer de concrete uitwerking van de projecten aan de orde is.

3. Informatievoorziening aan PS

- De informatie, die PS ontvangen, is redelijk volledig. Alleen in het begin van de projecten wanneer kaderstelling door PS plaats moet vinden, ontvangen PS niet alle informatie. Bij de uitwerking van de projecten verbetert dit.
- De informatie die PS ontvangen, is goed te begrijpen. De stukken geven duidelijk aan waarover PS wordt gevraagd een besluit te nemen. De voortgangsinformatie is echter niet altijd volledig vergelijkbaar.

Toelichting:

Wieringerrandmeer

PS hebben in de beginfase van het project een besluit genomen over waarom er een Wieringerrandmeer moet komen. PS hebben daarbij informatie ontvangen over nut, noodzaak en doelstellingen van het project. Tijdens de uitwerking van het project op hoofdlijnen zijn PS geïnformeerd over de Ontwikkelingscompetitie en de selectiecriteria voor een private samenwerkingspartner. Deze selectiecriteria en de uiteindelijke keuze voor de visie en variant van Lago Wirense zijn niet bekrachtigd door een besluit van PS. In de voorbereiding op de concrete uitwerking van het projectplan hebben PS ingestemd met de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst. Een besluit van PS over de uitvoering van het projectplan Wieringerrandmeer wordt eind 2007 verwacht. De Rekenkamer merkt op dat er onduidelijkheid is geweest over de uitgangspunten van het project Wieringerrandmeer, zoals het aantal te bouwen woningen.

PS ontvangen regelmatig voortgangsinformatie over het Wieringerrandmeer. In de meeste gevallen is deze informatie begrijpelijk, omdat het duidelijk is wat het doel van de rapportages is. De voortgangsinformatie is niet altijd volledig vergelijkbaar, omdat de rapportages verschillen qua structuur en inhoud.

N242

PS zijn in het begin van het project niet betrokken bij de besluitvorming over de N242. PS hebben geen besluit genomen over nut, noodzaak en doelstellingen van het project. De verkenning van GS over de probleemstelling, in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT) van het Rijk, is niet ter besluitvorming voorgelegd aan PS. Latere MIT-beslisdocumenten zijn niet tijdig aan PS voorgelegd.

Bij de uitwerking van de N242 zijn PS beter betrokken. PS hebben een besluit genomen over de uitvoering van het projectplan. PS hebben hierbij de relevante informatie, zoals het projectplan van de N242, grotendeels ontvangen. De stukken geven duidelijk aan waarover PS gevraagd wordt een besluit te nemen.

PS ontvangen over de N242 voortgangsinformatie in de vorm van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI). In de meeste gevallen is deze informatie begrijpelijk, omdat het duidelijk is wat het doel van de rapportages is. Hierop is een uitzondering. De N242 wordt volgens planning en budget uitgevoerd, maar tijdens de uitvoering wordt in de voortgangsinformatie niet expliciet ingegaan op de ontwikkeling van de planning en risico's ten opzichte van het oorspronkelijke plan.

III Aanbevelingen

De Rekenkamer doet aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten de volgende aanbevelingen:

- a. Maak vooraf procesafspraken tussen PS en GS, zodat de besluitvorming en informatievoorziening systematisch verloopt. Het heeft hierbij de voorkeur algemene afspraken voor grote projecten te maken. Indien het project hierom vraagt, kunnen aanvullend specifieke projectafspraken gemaakt worden. Overweeg om de griffie de uitvoering van deze afspraken te laten bewaken.

Neem in deze afspraken de volgende punten op:

- De momenten waarop PS betrokken moeten zijn bij de besluitvorming;
- Welke informatie PS voor de besluitvorming over het project moeten ontvangen.

Neem daarnaast de volgende punten, die doorgaans goed gaan, ook mee in de afspraken:

- Hoe de informatie begrijpelijk en vergelijkbaar kan worden gepresenteerd;
- Op welke momenten PS voortgangsinformatie ontvangen.

NB: Voor het opstellen van de afspraken adviseert de Rekenkamer kennis te nemen van:

- Het beoordelingskader van de Rekenkamer (zie hoofdstuk 3);
- De Regeling grote projecten (Tweede Kamer);
- De Procedureregeling grote projecten (provincie Zuid-Holland).

- b. Wacht met de toepassing van de afspraken (zoals bedoeld onder a.) niet tot nieuwe projecten. De gemaakte afspraken kunnen ook op lopende projecten worden toegepast, bijvoorbeeld bij het Wieringerrandmeer.
- c. Overweeg de beslisdocumenten van het Meerjarenprogramma Infrastructuur (MIT) ter besluitvorming voor te leggen aan PS voordat ze naar het ministerie van Verkeer en Waterstaat worden gestuurd.
- d. Zorg bij het Wieringerrandmeer dat iedere voortgangsrapportage dezelfde structuur en punten bevat.

IV Reactie Gedeputeerde Staten

In de eerste plaats spreekt ons college haar waardering uit over opzet en kwaliteit van uw rapportage. U heeft een gedegen rapport opgesteld dat toegevoegde waarde kan hebben bij de verbetering van het democratisch besluitvormingsproces van de provincie(s).

Ons college herkent zich niet in de conclusies zoals in paragraaf II van de bestuurlijke nota opgenomen. Dat geldt in het bijzonder voor de constatering dat Provinciale Staten met name in de beginfase van de (grote) projecten, beter geïnformeerd kunnen worden. U heeft zich bij die conclusie gebaseerd op de doorlichting van slechts twee grote projecten, te weten de N 242 en het project Wieringerrandmeer. Provinciale Staten zelf hebben eind 2002 middels een motie ons college opgedragen nog in de vorige Statenperiode de Staten een besluit voor te leggen over de N242. Dat is in februari 2003 ook gebeurd. Provinciale Staten nemen een dergelijke motie niet aan als geen zicht is op nut, noodzaak en doelstellingen van het project. Wij menen daarom dat de conclusie dat Provinciale Staten in het begin van het project niet zijn betrokken bij de besluitvorming over de N 242, geen recht doet aan de feitelijke situatie.

Wij nemen met instemming kennis van uw conclusie over de wijze waarop wij Provinciale Staten informeren over de voortgang van grote projecten.

Met betrekking tot de aanbevelingen (paragraaf III van de bestuurlijke nota) delen wij de opvatting dat het belangrijk is om aan het begin van grote projecten met PS procesafspraken te maken waardoor duidelijker wordt wanneer PS informatie van GS mogen verwachten, en op welke momenten door Provinciale Staten een besluit genomen moet worden. Wij menen ook dat wij aan dat aspect zoveel mogelijk aandacht schenken. Zo zijn naar onze mening bij het project N 201 van te voren met de staten duidelijke procesafspraken gemaakt. Dat neemt niet weg dat wij dat niet doen aan de hand van het door u ontworpen “ Beoordelingskader informatievoorziening aan PS “. Wij zullen aan Provinciale Staten voorleggen of de wijze waarop wij hen bij de aanvang van grote projecten betrekken verbeterd wordt indien wij daarbij uw beoordelingskader, al of niet in aangepaste vorm, zullen gebruiken.

Wij menen dat het beoordelingskader voor de informatievoorziening zoals opgenomen in tabel 3.3 van het rapport een goede basis is voor het maken van procesafspraken met Provinciale Staten.

Indien Provinciale Staten onze mening daarover delen zullen wij aan PS voorstellen om per project procesafspraken te maken. Naar onze mening is het maken van procesafspraken per project afhankelijk van aard en omvang ervan. Ons staat daarbij dus wel voor ogen dat we zoveel mogelijk een eenduidig format hanteren.

Het is niet ons voornemen om procesafspraken alsnog te gaan maken bij reeds lopende projecten. Enerzijds denken wij dat de druk op het apparaat daardoor op dit moment op een onaanvaardbare wijze zou toenemen, maar bovendien gaat het bij lopende projecten in de meeste gevallen over de verdere informatievoorziening (voortgangsrapportages) aan Provinciale Staten. U heeft zelf al eerder geconstateerd dat die informatievoorziening door ons college goed op orde is. Wij geven de voorkeur aan de zorg dat deze informatievoorziening goed op peil blijft in plaats van alsnog nieuwe afspraken maken met Provinciale Staten.

Met u zijn wij van mening dat eenduidigheid bij voortgangsrapportages van belang is voor de inzichtelijkheid ervan. Voor zover nodig zullen wij toezien op standaardisering.

Tenslotte merken wij op dat u kennelijk een grote waarde hecht aan MIT-beslisdocumenten. Wij staan daar in het verkeer met provinciale staten duidelijk anders in. Onze beslissingen over stappen in grote (infrastructuur) projecten worden genomen aan de hand van voorstellen en onderzoeksrapporten. Deze voorstellen en onze besluiten worden besproken in de statencommissie en desgewenst in provinciale staten.

De MIT-beslisdocumenten zijn er uitsluitend voor bedoeld om in aanmerking te komen voor subsidies van het Rijk. Deze documenten voldoen aan de door het Rijk opgestelde spelregels rond MIT-beslisdocumenten. Op grond van deze documenten dient de Minister van V&W een besluit te nemen het project te promoveren naar een volgende fase in het MIT en hiervoor een subsidie vast te stellen. Dergelijke documenten dienen niet om beleidskeuzes door ons college voor te bereiden (die zijn dan veelal al gemaakt). Een bespreking van deze documenten in provinciale staten is naar onze mening dan ook niet nuttig.

V Nawoord Rekenkamer

De Rekenkamer heeft met belangstelling kennis genomen van de reactie van het college van Gedeputeerde Staten en wil graag reageren op enkele punten uit de bestuurlijke reactie.

Toegevoegde waarde procesafspraken

De Rekenkamer is zeer verheugd dat GS onze opvatting delen dat het belangrijk is aan het begin van grote projecten met PS procesafspraken te maken. Hierdoor wordt duidelijker wanneer PS informatie van GS mogen verwachten en op welke momenten PS een besluit moeten nemen. We waarderen het dat GS ons rapport daarbij willen gebruiken.

Betrokkenheid in de beginfase

GS menen dat de conclusie van de Rekenkamer, dat PS in het begin van het project N242 niet betrokken zijn bij de besluitvorming over de N242, geen recht doet aan de feitelijke situatie. Hierbij wordt de motie van PS eind 2002 aangehaald. De Rekenkamer heeft geconstateerd dat PS in een eerder stadium, namelijk in de beginfase van het project, geen besluit hebben genomen over nut, noodzaak en doelstellingen van het project en daarover ook niet zijn geïnformeerd.

Procesafspraken lopende projecten

GS geven aan niet het voornemen te hebben alsnog procesafspraken te maken bij lopende projecten. De Rekenkamer begrijpt dat GS het ambtelijk apparaat niet te zwaar willen belasten. Duidelijke afspraken kunnen deze druk op het ambtelijk apparaat echter reduceren, terwijl PS en GS door de gestructureerde besluitvorming en informatievoorziening tegelijkertijd beter weten waar zij aan toe zijn. Daarom raadt de Rekenkamer aan procesafspraken ook toe te passen bij projecten die zich nog niet in de uitvoeringsfase bevinden.

MIT-beslisdocumenten

GS geven aan dat MIT documenten niet dienen om beleidskeuzes door het college voor te bereiden (die zijn dan veelal al gemaakt) en dat een bespreking van deze documenten in PS naar hun mening niet nuttig is. De Rekenkamer is van mening dat PS in iedere fase een besluit moeten nemen over dergelijke beleidskeuzes. Dat behoeven wat ons betreft geen besluiten over de MIT documenten zelf te zijn. Om werk te besparen kunnen GS de informatie die voor het MIT naar het Rijk gaat, gebruiken voor de besluitvorming door PS.

De Rekenkamer kijkt met belangstelling uit naar de discussie in PS over het instellen van procesafspraken en hoopt dat dit rapport en de aanbevelingen van de Rekenkamer hieraan een bijdrage kunnen leveren.

HOOFDSTUK 1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

De beheersing van grote projecten door de overheid heeft de laatste jaren volop in de belangstelling gestaan. Substantiële kostenoverschrijdingen en een opeenstapeling van vertragingen hebben geleid tot twijfels over de mate waarin de overheid grip heeft op grote projecten.

Typische voorbeelden hiervan zijn de Betuwelijn en de HSL-Zuid, waarvan de overschrijdingen breed zijn uitgemeten in media en politiek. De Tweede Kamer heeft, mede naar aanleiding hiervan, een Tijdelijke Commissie Infrastructuurprojecten (TCI, ook wel commissie Duivesteijn genoemd) ingesteld. Het rapport van de commissie Duivesteijn² laat onder meer zien dat de Tweede Kamer weinig grip heeft op grote (infrastructuur)projecten. De Betuwelijn en de HSL-Zuid werden op zodanige wijze door het kabinet gepresenteerd dat de Tweede Kamer feitelijk alleen nog maar kon instemmen met deze projecten. Zo werd de Kamer bijvoorbeeld pas bij de besluitvorming betrokken toen het kabinet zich al vergaand had gecommitteerd aan het betreffende project. Verder ontving de Kamer vooral informatie ten gunste van het project. Daarnaast constateerde de commissie dat de Tweede Kamer haar controlerende taak onvoldoende heeft uitgevoerd door weinig kritische vragen te stellen over de voortgangsinformatie.

Ook provincies voeren met enige regelmaat (grote) projecten/programma's uit. Voorbeelden hiervan zijn OostvaardersWold (Flevoland), Wieringerrandmeer (Noord-Holland), Hart van de Heuvelrug (Utrecht) en de RijnGouweLijn (Zuid-Holland). In Zuid-Holland heeft een commissie van Provinciale Staten (PS) in 2004 de gang van zaken bij een aantal infrastructuurprojecten doorgelicht. Vooral de optredende vertragingen waren hiervoor de aanleiding. De bevindingen van deze commissie STIP (STagnatie Infrastructurele Projecten) hebben in 2005 geleid tot het instellen van een Task Force Infrastructurele Projecten. Deze Task Force heeft een procedureregeling grote projecten opgesteld, die PS van Zuid-Holland in maart 2006 hebben vastgesteld.

De Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer, bestaande uit PS-leden van de vier provincies, heeft in 2005 diverse grote projecten aangedragen voor onderzoek door de Rekenkamer. Bij deze projecten werden problemen met de betrokkenheid van PS ervaren. De Rekenkamer heeft gekozen de algemene werkwijze van PS van de vier provincies bij grote projecten te onderzoeken. Per provincie worden twee projecten bekeken.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de opzet van het onderzoek, met de onderzoeksvragen en de gevolgde werkwijze. Hoofdstuk 3 laat het beoordelingskader zien. In hoofdstuk 4 staan de bevindingen van de algemene werkwijze van de provincie Noord-Holland bij grote projecten, alsmede de gebundelde bevindingen van de twee onderzochte projecten: Wieringerrandmeer en HAL-VINEX/N242 (hierna te noemen N242). De waarnemingen en bevindingen per project zijn terug te vinden in bijlage A (Wieringerrandmeer) en B (N242).

² Tijdelijke Commissie Infrastructuurprojecten, *Onderzoek naar infrastructuurprojecten*, december 2004.

HOOFDSTUK 2

OPZET VAN HET ONDERZOEK

2.1 Doelstelling en probleemstelling

Met dit onderzoek streeft de Randstedelijke Rekenkamer de volgende doelstelling na:

Het verbeteren van de besluitvorming over en de controle op de uitvoering van grote projecten door Provinciale Staten.

De probleemstelling luidt:

Zijn de besluitvorming over en de controle op de uitvoering van grote projecten door Provinciale Staten toereikend?

Onder toereikend wordt verstaan: bij de besluitvorming over en de controle op de uitvoering van grote projecten kunnen Provinciale Staten hun kaderstellende en controlerende functie uitoefenen.

De probleemstelling is vertaald in twee onderzoeksvragen.

Onderzoeksvraag 1 (beoordelingskader, zie hoofdstuk 3):

Wanneer zijn de besluitvorming over en de controle op grote projecten door PS toereikend?

Onderzoeksvraag 2 (praktijk, zie hoofdstuk 4):

Hoe vinden de besluitvorming over en de controle op grote projecten door PS plaats?

2.2 Afbakening

Het onderzoek richt zich op de wijze waarop PS betrokken zijn bij de besluitvorming over en controle op grote projecten en hoe zij hun sturende rol zonedig kunnen versterken. Om dit te kunnen beoordelen, hebben we gekeken naar:

- inzichten uit de vakliteratuur en eerder onderzoek over het werken met projecten;
- het bestaan van algemene afspraken over de informatievoorziening aan en besluitvorming door PS bij grote projecten;
- de betrokkenheid van PS bij een aantal grote projecten.

Dit onderzoek gaat niet over:

- het financieel beheer van projecten (inclusief rechtmatigheid);
- het juridisch beheer van projecten;
- de aanbesteding van (onderdelen) van activiteiten van projecten;
- de aansturing door GS op de ambtelijke organisatie bij de uitvoering van grote projecten.

2.3 Gevolgde werkwijze

A. Voorbereiding

Ter voorbereiding op dit onderzoek heeft de Rekenkamer de eindrapporten van de commissie Duivesteyn en de commissie STIP van de provincie Zuid-Holland bestudeerd, evenals verschillende rapporten van de Algemene Rekenkamer. Verder hebben we aan de hand van programmabegrotingen, productenramingen en websites van de provincies een eerste, globale inventarisatie gemaakt van de lopende (grote) projecten.

Ook zijn oriënterende gesprekken gevoerd met medewerkers van de vier provincies, met een raadslid en een medewerker van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en met (oud-)medewerkers van de Algemene Rekenkamer.

B. Beoordelingskader en selectie projecten

Na het opstellen van de onderzoeksopzet heeft de Rekenkamer zich geconcentreerd op de verdere ontwikkeling van een beoordelingskader en het maken van een selectie van te analyseren projecten. Het beoordelingskader is opgesteld aan de hand van literatuuronderzoek over projecten en eerder verschenen onderzoeksrapporten en handreikingen.

Per provincie is een selectie gemaakt van grote projecten die in aanmerking konden komen voor dit onderzoek.

De Rekenkamer heeft daarbij de volgende definitie voor 'groot project' gehanteerd:

- er is sprake van een groot maatschappelijk en politiek belang;
- het gaat om een niet routinematige, unieke, grootschalige en in de tijd begrensde activiteit;
- het gaat om een activiteit met een aanmerkelijk risico qua doelbereiking en/of uitvoering;
- de provincie heeft de regierol in het project;
- de activiteit is in samenwerking met andere overheden en/of private partners;
- er sprake is van een complex besluitvormingsproces;
- het gaat om een activiteit met een substantieel financiële consequentie.

Ter ondersteuning van dit proces hebben wij twee activiteiten ondernomen. Er zijn interviews gehouden met leden van PS (twee statenleden per provincie). Deze interviews hadden twee doelen. Het eerste doel was duidelijk te krijgen of PS het gevoel hebben voldoende betrokken en geïnformeerd te zijn bij de besluitvorming en uitvoering van projecten, welke knelpunten zij ervaren en hoe dit onderzoek daarbij kan helpen. Het tweede doel was meer inzicht te krijgen in de projecten en programma's die PS met meer dan gemiddelde belangstelling volgen.

Verder is een ronde-tafelbijeenkomst georganiseerd om de ambtelijk betrokkenen binnen de vier provincies nader te informeren en het beoordelingskader en de te onderzoeken projecten met hen te bespreken. De inbreng van de gesprekspartners is meegenomen in het verdere verloop van het onderzoek.

De te analyseren grote projecten zijn geselecteerd aan de hand van drie criteria:

1. de fase waarin het project zich bevindt;
2. diversiteit in beleidsterreinen;
3. de mate van belangstelling van PS voor het project.

Dit heeft tot de volgende projectselectie geleid:

Tabel 2.1 Overzicht projectselectie

Flevoland	N23 (aanleg provinciale weg Lelystad – Dronten)
	OostvaardersWold (gebiedsontwikkeling in de driehoek Almere – Lelystad – Zeewolde)
Noord-Holland	N242 (reconstructie oostelijke ring Alkmaar)
	Wieringerrandmeer (gebiedsontwikkeling in de Kop van Noord-Holland)
Utrecht	Hart van de Heuvelrug (gebiedsontwikkeling en herstructurering van een deel van de Utrechtse Heuvelrug)
	Nieuw Wonen – Ondiep (aanpak van een herstructureringswijk om er een levensloopbestendige wijk van te maken)
Zuid-Holland	N470 (aanleg provinciale weg Delft – Zoetermeer – Rotterdam)
	RijnGouwelijn Oost (aanleg railverbinding tussen Gouda, Alphen a/d Rijn en Leiden)

C. De toetsing van de werkwijze van de provincie

De werkzaamheden bestonden uit bestudering van projectrelevante documenten en interviews met enkele sleutelfiguren, zoals een programmamanager, projectmanager, projectleider of projectdirecteur (zie bijlage C: Lijst van geïnterviewde en geraadpleegde personen). Deze personen hebben tezamen met de griffie bijgedragen aan de aanlevering van relevante documenten.

Op bestuurlijk niveau zijn de eerstverantwoordelijke gedeputeerden geïnterviewd: de gedeputeerde Ruimtelijke Ordening en Financiën, de heer Hooijmaijers en de gedeputeerde Verkeer en Vervoer, de heer Mooij.

HOOFDSTUK 3

WANNEER ZIJN DE BESLUITVORMING OVER EN CONTROLE OP GROTE PROJECTEN DOOR PS TOEREIKEND?

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op onderzoeksvraag 1: *Wanneer zijn de besluitvorming over en de controle op grote projecten door PS toereikend?* Het antwoord op deze vraag wordt gevormd door het beoordelingskader, dat hieronder is uitgewerkt. Dit beoordelingskader is voornamelijk gebaseerd op de *Regeling Grote Projecten* van het Rijk³, aangevuld met suggesties die provinciale functionarissen tijdens de rondetafelbijeenkomst hebben gedaan. Deze *Regeling Grote Projecten* gaat uit van een aantal projectfasen. Elke fase kent een of meer besluitvormingsmomenten, en een set van informatie die voor deze fase relevant is.

Het beoordelingskader van de Randstedelijke Rekenkamer richt zich op drie onderdelen:

- 1) de procesafspraken tussen PS en GS over projecten
- 2) de besluitvorming door PS
- 3) de informatievoorziening aan PS.

Aan de hand van het beoordelingskader toetsen we in hoofdstuk 4 de huidige werkwijze in de provincie Noord-Holland bij grote projecten.

3.1 Afspraken tussen PS en GS

De Rekenkamer acht het wenselijk dat PS en GS vooraf procesafspraken maken over grote projecten. Het gaat dan om afspraken over de ijkmomenten waarop PS betrokken worden in de besluitvorming, wanneer PS geïnformeerd worden en welke informatie zij dan ontvangen.

Volgens de Rekenkamer verdienen algemene, vaste afspraken voor grote projecten de voorkeur. In plaats van algemene afspraken is het ook mogelijk dat PS en GS per project afspraken maken.

3.2 Besluitvorming door PS

Wij onderscheiden bij de besluitvorming over projecten verschillende fasen. In elke fase nemen PS één of twee besluiten.

³ Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Regeling Grote Projecten*, 22 juni 2006.

Initiatiefase

In de **initiatiefase** staan visie en gedachtevorming centraal. Allereerst wordt het probleem herkend en geanalyseerd. Vervolgens bepalen PS wat nut, noodzaak en doelstellingen van het project zijn. Als daar overeenstemming over bestaat, vinden verkenningen plaats naar mogelijke oplossingsrichtingen. Deze worden vertaald naar alternatieven: globale scenario's van mogelijke eindsituaties waarin de doelstelling van het project is bereikt en het probleem is opgelost. De initiatiefase wordt afgesloten met een besluit van PS een aantal alternatieven verder uit te werken.

Uitwerkingsfase

De **uitwerkingsfase** hebben we verdeeld in twee subfasen. In *subfase a* worden alternatieven en varianten (van deze alternatieven) onderzocht en gewogen. De vraag die daarbij centraal staat is welk alternatief het beste voldoet om de doelstellingen, zoals geformuleerd in de initiatiefase, te realiseren. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zullen vaak (deel)aspecten van het probleem, dan wel een alternatief, nader onderzocht worden. Een voorbeeld van een dergelijk onderzoek is een MilieuEffectRapportage (MER). De keuze van PS voor de uitwerking van één alternatief tot een projectplan markeert het einde van deze subfase.

Subfase b betreft het opstellen van een projectplan. In het projectplan wordt het eindresultaat van het project geconcretiseerd, inclusief de planning, werkwijze en begroting. Met het besluit tot uitvoering van het projectplan, leggen PS de kaders van het project vast en geven toestemming tot uitvoering van het project.

Uitvoeringsfase

Als PS hebben ingestemd met het projectplan, gaat het project de **uitvoeringsfase** in. Vanaf dit moment vindt de daadwerkelijke uitvoering van het project plaats. Indien het project buiten de in het projectplan gestelde kaders dreigt te komen, kunnen PS besluiten tot wijziging van de kaders. Door vaststelling van het resultaat sluiten PS de uitvoeringsfase van een project af.

De besluiten per fase staan weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Overzicht besluiten per fase van het project

Projectfase	Besluitnummer	Aard besluit PS
Initiatiefase	1	Vaststellen nut, noodzaak, doelstellingen
	2	Besluit uitwerking alternatieven
Uitwerkingsfase		
➤ Subfase a: alternatieven	3	Keuze uitwerking alternatief
➤ Subfase b: projectplan	4	Besluit tot uitvoering projectplan
Uitvoeringsfase	5	Besluit over wijziging
	6	Vaststellen resultaat

De besluiten zijn beoordeeld op aanwezigheid. We hebben daarbij gradaties aangebracht. Zie tabel 3.2.

Tabel 3.2 Beoordeling aanwezigheid van de besluiten

Besluit PS aanwezig?	Bron
Ja, besluit PS	PS-besluitenlijst
Nee, instemming commissie	Verslag commissievergadering
Nee, bespreking in commissie	Verslag commissievergadering
Nee, ter kennisname aan PS en/of commissie	Agenda en verslag vergadering PS en/of commissie
Nee, geen informatie aan PS of commissie	Geen informatie

GS en PS hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid bij de besluitvorming. GS brengen stukken in voor de vergaderingen van PS (en Statencommissies), en doen een voorstel voor de wijze van behandeling. PS kunnen dit voorstel volgen, maar ook op eigen initiatief hiervan afwijken. Zij kunnen bijvoorbeeld toch een besluit nemen over een stuk dat ter kennisname is ingebracht, of een besluit over een voorstel onthouden omdat zij de informatie ontoereikend vinden.

3.3 Informatievoorziening aan PS

Toereikende informatievoorziening aan PS is een noodzakelijke voorwaarde voor een goede kwaliteit van besluitvorming door PS. In dit onderzoek hebben wij de informatievoorziening aan PS bij de geselecteerde projecten onderworpen aan een globale toets op aanwezigheid, begrijpelijkheid, vergelijkbaarheid en tijdigheid. We hebben ook projectspecifieke afspraken tussen GS en PS onderzocht. Niet alle criteria zijn op alle informatie van toepassing.

Toelichting op de criteria:

Aanwezigheid: de aanwezigheid van relevante informatie in elke fase van een project. Deze informatie moet ter beschikking zijn gesteld aan PS. In de *initiatiefase* gaat het om een probleemanalyse, de beoogde doelstellingen, een overzicht van alternatieven en de raakvlakken met en doorwerking op andere terreinen en projecten.

In *subfase a* van de *uitwerkingsfase* moeten PS kunnen beschikken over de onderzochte alternatieven, de plus- en minpunten per alternatief en de relevante onderzoeken.

In *subfase b* van de *uitwerkingsfase* zijn PS in het bezit van het projectplan, met doelstellingen, richtlijnen, planning, kosten, wijze van organisatie en mogelijke risico's van het project. Verder hebben PS een voorstel van GS over de omgang met afwijkingen van het projectplan en een voorstel over de vorm, inhoud en frequentie van de voortgangsrapportages. In de *uitvoeringsfase* hebben PS inzicht in de ontwikkeling van kosten, planning en risico's.

Begrijpelijkheid: het doel van de informatie moet duidelijk zijn voor PS door middel van bijvoorbeeld een ontwerpbesluit, oplegnotitie of inleiding van GS. Verder is de structuur van de informatie overzichtelijk, zijn de begrippen duidelijk en worden waar nodig toegelicht en de informatie wordt bondig gepresenteerd.

Vergelijkbaarheid: dit is afhankelijk van de aard van de informatie. Bij de afweging tussen alternatieven moeten deze op dezelfde wijze worden gepresenteerd. Voortgangsrapportages hebben dezelfde structuur en bevatten dezelfde informatie, zodat ze in de tijd vergelijkbaar zijn. Verder maken deze rapportages inzichtelijk hoe de voortgang loopt in vergelijking met het projectplan.

Tijdigheid: de informatie wordt ter beschikking gesteld aan PS op een moment dat PS deze kunnen gebruiken voor (bij-)sturing van de projecten.

Het beoordelingskader voor de informatievoorziening is opgenomen in tabel 3.3.

Tabel 3.3 Beoordelingskader informatievoorziening aan PS

Projectfase	Relevante informatie	Beoordelingscriteria
Initiatiefase	<ul style="list-style-type: none"> - Probleemanalyse - Doelstellingen - Alternatieven - Raakvlakken - Doorwerking 	<i>Aanwezig</i> <i>Begrijpelijk</i> <i>Vergelijkbaar</i> <i>Tijdig</i>
Uitwerkingsfase ➤ Subfase a: alternatieven	<ul style="list-style-type: none"> - Afweging alternatieven - Relevante onderzoeken 	<i>Aanwezig</i> <i>Begrijpelijk</i> <i>Vergelijkbaar</i> <i>Tijdig</i>
Uitwerkingsfase ➤ Subfase b: projectplan	<ul style="list-style-type: none"> - Projectplan - Grenzen afwijkingen - Partners - Voortgangsrapportages - Voorwaarden PPS (o.v.) 	<i>Aanwezig</i> <i>Begrijpelijk</i> <i>Vergelijkbaar</i> <i>Tijdig</i>
Uitvoeringsfase	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling planning - Ontwikkeling risico's - Eventueel wijziging projectplan 	<i>Aanwezig</i> <i>Begrijpelijk</i> <i>Vergelijkbaar</i> <i>Tijdig</i>

HOOFDSTUK 4

HOE VINDEN DE BESLUITVORMING OVER EN CONTROLE OP GROTE PROJECTEN DOOR PS PLAATS?

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de bevindingen omtrent de procesafspraken (hierna te noemen: afspraken) tussen PS en GS, de besluitvorming en informatievoorziening bij de projecten Wieringerrandmeer en N242.

Om antwoord te kunnen geven op onderzoeksvraag 2 uit hoofdstuk 2 “*Hoe vinden de besluitvorming en controle op grote projecten door PS plaats?*”, heeft de Rekenkamer getoetst hoe PS en GS in de praktijk met twee grote projecten omgaan. Daarbij is gebruik gemaakt van het beoordelingskader zoals beschreven in hoofdstuk 3. Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de bevindingen omtrent de afspraken tussen PS en GS, besluitvorming en informatievoorziening bij de projecten Wieringerrandmeer en N242. De waarnemingen en bevindingen per project zijn terug te vinden in de bijlagen A (Wieringerrandmeer) en B (N242).

4.1 Afspraken PS en GS

Allereerst worden de vragen met betrekking tot afspraken over grote projecten tussen PS en GS beantwoord. De vragen zijn opgesplitst in algemene afspraken en specifieke projectafspraken.

Voor de algemene afspraken is gekeken naar de volgende vragen:

- 1) Hebben PS en GS algemene, vaste afspraken gemaakt voor grote projecten?
- 2) Zo ja, welke vorm hebben deze afspraken? Wanneer zijn ze vastgesteld? Wat houden deze afspraken in?

PS en GS hebben geen algemene afspraken gemaakt omtrent de besluitvorming en informatievoorziening bij grote projecten.

Voor de specifieke projectafspraken geldt de volgende vraag:

- 3) Bestaan per project afspraken tussen PS en GS over de betrokkenheid van PS?

PS en GS hebben geen projectspecifieke afspraken gemaakt omtrent de betrokkenheid bij grote projecten. Wel ontvangen PS over het Wieringerrandmeer eens per jaar een geactualiseerde voortgangsrapportage. Over infrastructuurprojecten ontvangen PS twee keer per jaar informatie via het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI), dat ook betrekking heeft op het project N242.

4.2 Besluitvorming

Bij het beoordelen van de betrokkenheid van PS bij de besluitvorming, is onderzocht of PS bij grote projecten een besluit nemen wanneer zij een besluit behoren te nemen. Het beoordelingskader uit hoofdstuk 3 hebben we toegepast op de projecten Wieringerrandmeer en N242. De besluitvormingsprocessen van het Wieringerrandmeer en van de N242 zijn respectievelijk in 2001 en 1996 gestart. Voor de N242 is de uitvoering van het project in 2005 begonnen. Beide projecten waren aan het einde van dit onderzoek nog niet afgerond.

De bevindingen over de besluitvorming door PS bij deze projecten zijn opgenomen in tabel 4.1 en worden onder deze tabel toegelicht (zie ook de bijlagen A en B).

Tabel 4.1 Besluitvorming door PS

Projectfase	Nummer	Aard besluit PS	Wieringerrandmeer	N242
			Aanwezigheid besluit	
Initiatiefase	1	Vaststellen nut, noodzaak, doelstellingen	Ja, besluit PS	Nee, geen informatie aan PS of commissie
	2	Besluit uitwerking alternatieven	Nee, geen informatie aan PS of commissie	Nee, geen informatie aan PS of commissie
Uitwerkingsfase				
➤ Subfase a: alternatieven	3	Keuze uitwerking alternatief	Nee, ter kennisname PS	Nee, instemming commissie
➤ Subfase b: projectplan	4	Besluit tot uitvoering projectplan	Besluit PS verwacht eind 2007	Ja, besluit PS
Uitvoeringsfase	5	Besluit over wijziging	n.v.t.	n.v.t.
	6	Vaststellen resultaat	n.v.t.	n.v.t.

In de **initiatiefase** is de betrokkenheid van PS bij de projecten Wieringerrandmeer en N242 verschillend. Bij het project Wieringerrandmeer zijn PS gedeeltelijk betrokken geweest bij de besluitvorming. Nut, noodzaak en doelstellingen van het project zijn, na behandeling in de verantwoordelijke commissie, besproken en vastgesteld door PS. Maar PS (of de betreffende commissie) hebben over alternatieven voor verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de Kop van Noord-Holland niet gesproken en daar ook geen besluit over genomen. PS hebben hier ook niet om gevraagd.

Voor het project N242 is de systematiek van het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT) van het Rijk gevolgd. In de **initiatiefase** van het project N242 hebben PS nut, noodzaak en doelstellingen van de aanleg van de weg niet vastgesteld. Tevens hebben PS geen besluit genomen over de uitwerking van alternatieven voor de verkeersproblemen. PS zijn niet betrokken in het MIT-proces, omdat ze geen besluit genomen hebben over de (beslis)documenten die GS ter goedkeuring aan de minister van Verkeer & Waterstaat (V&W) hebben voorgelegd.

Tijdens *subfase a (alternatieven)* van de **uitwerkingsfase** waren voor beide projecten alternatieven of varianten aanwezig. PS hebben bij het Wieringerrandmeer informatie hierover ter kennisname ontvangen. Maar PS of de commissie hebben de keuze voor de uitwerking van een variant (door een private partner) van het Wieringerrandmeer niet bekrachtigd met een besluit. De commissie Werk, Verkeer en Vervoer (WVV) heeft wel ingestemd met het door GS naar voren gebrachte voorkeursalternatief voor de N242.

Wat betreft *subfase b (projectplan)* van de **uitwerkingsfase** nemen PS voor het project Wieringerrandmeer een besluit in stappen. Een besluit over de streekplanherziening is in het najaar van 2006 genomen, deze herziening maakt het Wieringerrandmeer planologisch mogelijk. De ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst (SOK) staat gepland voor begin 2007. Een besluit over het definitieve projectplan zal waarschijnlijk genomen worden eind 2007, waarna het project over zal gaan in de **uitvoeringsfase**. De Rekenkamer merkt op dat in deze fase veel onduidelijkheid bestaat bij PS over de uitgangspunten van het project, omdat deze in de aanloop naar de SOK een aantal keer gewijzigd zijn.

Voor het project N242 hebben PS een definitief besluit genomen tot uitvoering van het projectplan, waardoor het project N242 zich nu in de **uitvoeringsfase** bevindt. Wijzigingen in het projectplan tijdens de uitvoering hebben tot nog toe niet plaatsgevonden. Het project zal eind 2007 afgerond worden, waardoor een besluit over het resultaat pas dan genomen kan worden.

4.3 Informatievoorziening aan PS

Over de informatievoorziening aan PS beantwoorden we hier de volgende vragen voor de twee geselecteerde projecten:

- 1) Ontvangen PS toereikende informatie ten behoeve van de *besluitvorming* over grote projecten?
- 2) Ontvangen PS toereikende informatie over de *voortgang* van grote projecten?

Om te beoordelen wat 'toereikend' is, hebben we gebruik gemaakt van het beoordelingskader in hoofdstuk 3. In tabel 4.2 staan de bevindingen weergegeven. Deze bevindingen staan hieronder toegelicht.

In de **initiatiefase** hebben PS de relevante informatie voor het project Wieringerrandmeer gedeeltelijk ontvangen. De informatie die ontbreekt, heeft voor het Wieringerrandmeer betrekking op de raakvlakken met en doorwerking in ander beleid van de provincie. Tevens waren geen alternatieven voor de doelstelling van het project aanwezig. De informatie over de probleem- en doelstelling van het project en een voortgangsrapportage waren wel aanwezig en begrijpelijk. De informatie was tevens tijdig, zodat PS aan de hand van deze informatie de mogelijkheid hadden om (bij) te sturen.

Voor het project N242 is de systematiek van het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT) van het Rijk gevolgd. GS hebben daartoe het MIT-beslisdocument 2 over de problemen en oplossingsrichtingen naar het ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W) verzonden. De verantwoordelijke commissies en PS hebben deze informatie echter niet ontvangen.

In *subfase a (alternatieven)* van de **uitwerkingsfase** hebben PS voor het Wieringerrandmeer informatie ontvangen over het proces tot, en de selectiecriteria voor een private samenwerkingspartner. Informatie over de uiteindelijke afweging, in dit geval de keuze voor de samenwerkingspartner, en de bijbehorende relevante onderzoeken hebben PS niet ontvangen. De Voortgangsrapportage is wel aanwezig. Deze is echter niet begrijpelijk en vergelijkbaar, omdat de rapportage geen inhoudelijke informatie bevat.

Voor het project N242 hebben PS de informatie over de afweging van alternatieven, zoals opgenomen in het MIT-beslisdocument 3, niet ontvangen bij de instemming met het voorkeursalternatief. Dit document hebben PS later in subfase b (projectplan) ter kennisname ontvangen bij het besluit over de aanleg van de reconstructie N242. Wel heeft de commissie WVV informatie ontvangen over het streefbeeld en de Quick Scan N242+, die we beoordelen als de relevante onderzoeken. Deze informatie is begrijpelijk, omdat het doel en de inhoud duidelijk zijn. Daarnaast zijn de stukken meestal tijdig ontvangen, zodat PS de mogelijkheid hadden (bij) te sturen.

PS hebben voorstellen voor de N242 ontvangen via het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI). De informatie is vergelijkbaar met de voorgaande PMI's, omdat deze op de zelfde wijze wordt gepresenteerd. Tijdens de daaropvolgende *subfase b (projectplan)* van de **uitwerkingsfase** is de informatievoorziening bij de twee projecten verschillend. Voor het Wieringerrandmeer is subfase b nog niet afgerond; een besluit over het projectplan wordt verwacht eind 2007. Voor dit project zijn daarom het projectplan en de afspraken over voortgangsrapportages niet beoordeeld. De overige relevante informatie is vergelijkbaar en begrijpelijk, omdat het doel en de inhoud duidelijk zijn. Tevens is de informatie tijdig, zodat PS de mogelijkheid hadden om (bij) te sturen. De voortgangsrapportages in *subfase b* zijn wel begrijpelijk maar niet vergelijkbaar met eerdere rapportages vanwege verschillen qua inhoud en structuur.

Voor de N242 is in *subfase b* van de **uitwerkingsfase** alle relevante informatie aanwezig. De informatie is tijdig, zodat PS de mogelijkheid hadden om (bij) te sturen. Ook is de meeste informatie begrijpelijk, omdat het duidelijk is waarover PS gevraagd wordt een besluit te nemen. De Rekenkamer merkt op dat in de afspraken over voortgangsrapportage niet duidelijk is aangegeven of ook PS hiermee geïnformeerd zullen worden. Tenslotte is het PMI vergelijkbaar met de voorgaande PMI's.

In de **uitvoeringsfase** hebben PS over het project N242 informatie ontvangen aan de hand van het PMI. De N242 wordt volgens planning en budget uitgevoerd. In de voortgangsinformatie wordt niet expliciet ingegaan op de ontwikkeling van de planning en risico's ten opzichte van het oorspronkelijke plan. Hierdoor is de informatie als gedeeltelijk aanwezig beoordeeld. Het Wieringerrandmeer bevindt zich nog niet in de **uitvoeringsfase**.

Twee voorbeelden per project van toereikende en niet toereikende informatievoorziening:

Wieringerrandmeer

Voorbeeld 1 (toereikend): Informatie over de probleem- en doelstelling van het project waren aanwezig en begrijpelijk. PS zijn goed geïnformeerd via een Plan van Aanpak, waarin het 'waarom een Wieringerrandmeer en hoe te realiseren' duidelijk wordt toegelicht.

Voorbeeld 2 (niet toereikend): De voortgangsrapportages zijn niet vergelijkbaar omdat ze verschillend zijn qua inhoud en structuur. Op deze manier worden PS niet overzichtelijk geïnformeerd over de voortgang van het project, waardoor controle op basis van volledige informatie niet kan plaatsvinden.

N242

Voorbeeld 1 (toereikend): De informatievoorziening aan PS is begrijpelijk, omdat GS duidelijk aangeven waarover PS gevraagd wordt een besluit te nemen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de voorstellen bij het PMI, waarin de kredietaanvragen per project staan vermeld.

Voorbeeld 2 (niet toereikend): In de initiatiefase hebben PS geen informatie over nut, noodzaak en doelstellingen ontvangen. GS hebben deze onderwerpen wel behandeld in het MIT-beslisdocument 2, maar PS hebben dit document niet ontvangen.

Tabel 4.2 Informatievoorziening aan PS

	Relevante informatie	Aanwezig		Begrijpelijk		Vergelijkbaar		Tijdig	
		Wieringer- randmeer	N242	Wieringer- randmeer	N242	Wieringer- randmeer	N242	Wieringer- randmeer	N242
Initiatiefase	<ul style="list-style-type: none"> - Probleemanalyse - Doelstellingen - Alternatieven - Raakvlakken - Doorwerking - Voortgangsrapportages/PMI 	Deels	Nee	Ja	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Ja	n.v.t.
Uitwerkingsfase									
Subfase a: alternatieven	<ul style="list-style-type: none"> - Afweging alternatieven - Relevante onderzoeken - Voortgangsrapportages/PMI 	Deels	Deels	Nee	Ja	Nee	Ja	n.v.t.	Ja
Subfase b: projectplan	<ul style="list-style-type: none"> - Projectplan - Grenzen afwijkingen - Partners - Voortgangsrapportage - Voorwaarden PPS - Voortgangsrapportages/PMI 	Ja	Ja	Ja	Ja	Deels	Ja	Ja	Ja
Uitvoeringsfase	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling planning - Ontwikkeling risico's - Eventueel wijziging projectplan - Voortgangsrapportages/PMI 	n.v.t.	Deels	n.v.t.	Ja	n.v.t.	Ja	n.v.t.	Ja

A decorative graphic consisting of four semi-transparent spheres of varying sizes and a horizontal line. The spheres are arranged in a cluster, with one large sphere in the foreground and three smaller ones behind it. A horizontal line extends from the left edge of the page, passing through the spheres and ending on the right.

BIJLAGEN

BIJLAGE A

WIERINGERRANDMEER

A.1 Projectomschrijving

Het project Wieringerrandmeer is geïnitieerd door de provincie Noord-Holland om de ruimtelijke kwaliteit van de Kop van Noord-Holland te versterken. Door de aanleg van een randmeer aan de zuidkant van het voormalige eiland Wieringen (zie illustratie) beoogt de provincie drie hoofdoelen te realiseren:⁴

1. Een impuls geven aan de sociaal-economische ontwikkeling van de kop van Noord-Holland. Het randmeer en het omliggende gebied kunnen problemen zoals een gebrek aan werkgelegenheid en bedrijvigheid oplossen, daarnaast ook de bereikbaarheid van het gebied verbeteren. In het gebied wordt onder andere ruimte gemaakt voor de bollenteelt, de bouw van woningen en recreatiemogelijkheden.
2. Het realiseren van een robuuste ecologische verbinding van het IJsselmeer tot de Noordzee. Hierbij zal het randmeer dienen als vaarverbinding en de twee oevers als robuuste ecologische verbindingzone.
3. Het in stand houden van een goed waterbeheer in de Kop van Noord-Holland. Het randmeer zal een bijdrage leveren aan de bergingsmogelijkheden voor water in het gebied.

Het project Wieringerrandmeer is een samenwerkingsverband van de provincie Noord-Holland, de gemeenten Wieringen en Wieringermeer, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en het private Consortium Lago Wirens⁵. De ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) is in maart 2007 ondertekend. Vervolgens wordt het project verder uitgewerkt in concrete plannen. De daadwerkelijke uitvoering van het project zal waarschijnlijk in 2009 van start gaan en volgens de plannen gereed zijn rond 2030.

Figuur A.1 Wieringerrandmeer

Bron: Website Wieringerrandmeer, Lago Wirens (mei 2005).

Bij de instemming met de SOK door PS in december 2006 zijn de totale kosten voor het project Wieringerrandmeer geraamd op ongeveer € 330 miljoen verspreid over ruim 20 jaar. De publieke partijen (provincie, gemeenten en het Rijk) gaan ongeveer € 100 miljoen betalen. De provincie Noord-Holland zal dit bedrag voorfinancieren. Een verdere verdeling van de publieke en private kosten wordt uitgewerkt na de ondertekening van de SOK.

⁴ 'Presentatie bevindingen uitwerkingsmaand 2005' van het Projectbureau Wieringerrandmeer en Lago Wirens, bijlage bij vergadering Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (ROV) 27 mei 2005.

⁵ Het consortium Lago Wirens bestaat uit Volker Wessels Vastgoed, Boskalis en hun adviseur Witteveen en Bos. De adviseur Witteveen en Bos maakt inmiddels geen onderdeel meer uit van het consortium.

A.2 Afspraken tussen PS en GS

Algemene afspraken

PS en GS hebben geen algemene procesafspraken gemaakt over de betrokkenheid van PS bij grote projecten.

Projectafspraken Wieringerrandmeer

PS hebben eind 2001 besloten eens per jaar een geactualiseerde Voortgangsrapportage van het project Wieringerrandmeer vast te stellen.⁶ Verder hebben PS en GS geen specifieke projectafspraken gemaakt.

A.3 Fasering

In deze paragraaf bespreken we per fase: 1) de relevante momenten in de besluitvorming en 2) de informatievoorziening, overeenkomstig het beoordelingskader in hoofdstuk 3. Achtereenvolgens komen de initiatieffase en de uitwerkingsfase van het project Wieringerrandmeer aan bod.

A.3.1 *Initiatieffase*

1. Relevante momenten in de besluitvorming

Haalbaarheidsonderzoek

Het project Wieringerrandmeer is voor het eerst naar voren gekomen in de gebiedsvisie van de gemeente Wieringen. In 2000 is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden voor het project Wieringerrandmeer als onderdeel van het samenwerkingsverband 'Water Bindt'⁷. Vervolgens heeft de gemeente Wieringen een haalbaarheidsonderzoek laten uitvoeren naar het project en deze gepresenteerd aan de provincie.⁸ In 2001 is de projectopdracht van GS voor het opstellen van een ruimtelijke visie ter kennisname aangeboden aan de commissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Bestuur (ROB).⁹

UNA-project

Na overleg in de commissie Milieu, Water en Groen (MWG) besluiten PS tijdens de vergadering op 10 december 2001 in te stemmen met het voorstel¹⁰ van GS het project Wieringerrandmeer aan te wijzen als een van de zeven prioritaire UNA-projecten¹¹. PS machtigen hiermee GS het Plan van Aanpak Wieringerrandmeer verder uit te werken. Hierbij wordt indicatief een provinciale bijdrage van € 29 miljoen voor het project Wieringerrandmeer genoemd.

⁶ Voordracht 2001/89, PS vergadering 10 december 2001.

⁷ In dit samenwerkingsverband zijn vertegenwoordigd: de provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier, het Gewest Kop Noord-Holland, het Waterschap Hollands Kroon, de gemeenten Wieringen en Wieringermeer.

⁸ De commissies Economie, Landbouw en Europa (ELE) en Ruimtelijke Ordening en Bestuur (ROB) hebben in februari 2000 een uitnodiging ontvangen voor de presentatie van het Haalbaarheidsonderzoek.

⁹ Nota PS-commissie, 9 mei 2001.

¹⁰ Voordracht 2001/89, PS vergadering 10 december 2001, pag. 9.

¹¹ Het UNA is een investeringsfonds uit de opbrengst van de verkoop van de UNA elektriciteitscentrale door de provincie Noord-Holland. Met dit fonds worden in totaal tien provinciale (UNA-) projecten gefinancierd.

In 2002 hebben GS besloten het project Wieringerrandmeer los te koppelen van 'Water Bindt'. Daarmee kwam het project volledig onder de supervisie van de provincie Noord-Holland.¹² PS hebben hiervan kennisgenomen middels de bijlagen bij de Voortgangsrapportage 2002¹³, maar hebben hier geen besluit over genomen.

Voortgangsrapportage 2002

Na overleg in de commissie MWG stemmen PS op 13 januari 2003 in met een voorstel van GS over de geactualiseerde (UNA-projecten) Voortgangsrapportage 2002. Bij deze Voortgangsrapportage is een Plan van Aanpak uitgewerkt waarin nut, noodzaak en doelstellingen van het project zijn beschreven (zie paragraaf A.1). PS stemmen na overleg in met de volgende punten:

- het besluit tot opstellen van een Landbouw Effect Rapportage (LER) en Milieu Effect rapportage (MER) op basis van de '*Nota van Uitgangspunten Wieringerrandmeer*'¹⁴;
- de start van het besluitvormingsproces voor de benodigde streekplanherziening Noord-Holland Noord (gekoppeld aan de MER);
- het besluit tot het toekennen van een voorbereidingskrediet van € 2,5 miljoen;
- en een reservering van € 29 miljoen ten laste van de UNA-gelden voor het project Wieringerrandmeer.

In tabel A.1 wordt de besluitvorming in de initiatieffase beoordeeld.

Tabel A.1 Besluitvorming initiatieffase

Nr.	Aard besluit	Besluit PS?	Toelichting
1	Vaststellen nut, noodzaak en doelstellingen	Ja, besluit PS	PS hebben ingestemd met de Voortgangsrapportage 2002.
2	Uitwerking alternatieven	Nee, geen informatie aan PS of commissie	PS hebben niets besproken of ontvangen.

Toelichting

PS hebben met de vaststelling van de Voortgangsrapportage 2002 ingestemd met het bijbehorende Plan van Aanpak waarin nut, noodzaak en doelstellingen van het project Wieringerrandmeer zijn opgenomen. De Rekenkamer stelt vast dat tijdens de initiatieffase geen alternatieven voor het realiseren van de doelstellingen van het project aan de orde zijn geweest. Ook in de Voortgangsrapportage 2002 is niets opgenomen over een alternatief dat, net als het Wieringerrandmeer, kan zorgen voor verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de Kop van Noord-Holland (zie paragraaf A.1). PS hebben hier geen opmerking over gemaakt.

2. Informatievoorziening

In de initiatieffase hebben PS de volgende informatie ontvangen:

- de projectopdracht voor het opstellen van een ruimtelijke visie voor het Wieringerrandmeer (in 2001);
- het voorstel van GS over het aanwijzen van het Wieringerrandmeer als UNA-project (in 2001);
- Voortgangsrapportage 2002 met bijlagen (in 2003).

¹² Bijlage bij de Voordracht 2003/8, PS vergadering 13 januari 2003.

¹³ Voordracht 2003/8, PS vergadering 13 januari 2003, pag. 13.

¹⁴ Bijlage bij de Voordracht 2003/8, PS vergadering 13 januari 2003.

Voortgangsrapportage 2002

In de bijlage van de Voortgangsrapportage 2002 is de 'Nota van Uitgangspunten Wieringerrandmeer' opgenomen. Dit document beschrijft de richtlijnen en randvoorwaarden van het project. Ook is een Plan van Aanpak¹⁵ opgenomen. Naast een projectomschrijving, een korte procesplanning en investeringsopzet is ook de rol van PS toegelicht. Aangegeven wordt dat PS, naast het toetsen van het bestemmingsplan (bij bovengemeentelijke belangen) en het in gang zetten van de projectprocedure, ook zullen besluiten over uitgangspunten zoals de begrenzing van water, wonen, recreatie en natuur.

In tabel A.2 wordt de relevante informatie aan de hand van de vier criteria beoordeeld.

Tabel A.2 Informatievoorziening initiatiefase

Relevante informatie	Aanwezig	Begrijpelijk	Vergelijkbaar	Tijdig
Probleemanalyse	Ja	Ja	n.v.t.	Ja
Doelstellingen	Ja	Ja	n.v.t.	Ja
Alternatieven	Nee	-	-	-
Raakvlakken	Nee	-	-	-
Doorwerking	Nee	-	-	-
Voortgangsrapportage	Ja	Ja	n.v.t.	Ja

Toelichting

Bij de Voortgangsrapportage 2002 zijn in het Plan van Aanpak de probleemanalyse en de doelstellingen van het project aanwezig en uitgewerkt. De informatie is begrijpelijk, omdat deze overzichtelijk en bondig wordt gepresenteerd. De informatie is tijdig, zodat PS op basis van deze informatie een besluit konden nemen over het verdere verloop van het project.

In de ontvangen informatie wordt niet gesproken over een alternatief om de doelstelling van het project op een andere manier te verwezenlijken. Ook wordt niet aangegeven of het project raakvlakken heeft met, of doorwerking heeft in het overige beleid van de provincie Noord-Holland.

PS hebben in de initiatiefase de Voortgangsrapportage 2002 ontvangen. De beschikbare informatie in dit document is begrijpelijk, omdat de informatie duidelijk en gestructureerd is. De informatie is tijdig zodat PS de mogelijkheid hadden om met deze informatie (bij) te sturen.

De bovenstaande informatie is niet beoordeeld op vergelijkbaarheid, omdat deze informatie niet is opgenomen in voorgaande documenten.

A.3.2 Uitwerkingsfase

Subfase a: alternatieven

1. Relevante momenten in de besluitvorming

Ontwikkelingscompetitie

GS besluiten op 21 oktober 2003 het selectieproces voor een private partij, een zogenaamde samenwerkingspartner, te starten.¹⁶ GS stellen de randvoorwaarden op en informeren PS hierover per brief in

¹⁵ Bijlage bij de Voordracht 2003/8, PS vergadering 13 januari 2003.

¹⁶ Besluitenlijst GS van 21 oktober 2003, pag. 5.

november 2003.¹⁷ In deze brief wordt het proces tot, de selectie van, en de selectiecriteria voor de meest geschikte private samenwerkingspartner toegelicht. De Ontwikkelingscompetitie Wieringerrandmeer gaat op 6 november 2003 van start.¹⁸ Dit is een wedstrijd waarbij vijf bedrijvenconsortia worden gevraagd, op basis van een aantal vastgestelde uitgangspunten, hun visie te geven op de ontwikkeling van het randmeer en omgeving. De Rekenkamer ziet deze visies als alternatieven binnen het project Wieringerrandmeer. In februari 2004 wordt het bedrijvenconsortium Lago Wirense door een onafhankelijke jury tot winnaar van de ontwikkelingscompetitie uitgeroepen.¹⁹

In tabel A.3 wordt de besluitvorming in de uitwerkingsfase beoordeeld.

Tabel A.3 Besluitvorming uitwerkingsfase subfase a

Nr.	Aard besluit	Besluit PS?	Toelichting
3	Keuze uitwerking alternatief	Nee, ter kennisname PS	PS ontvangen een beschrijving van het proces en de selectiecriteria voor de samenwerkingspartner.

Toelichting

PS hebben een procesbeschrijving en de selectiecriteria voor de Ontwikkelingscompetitie ter kennisname ontvangen maar niet vastgesteld. PS hebben de keuze voor de uitwerking van een alternatief van het Wieringerrandmeer ook niet bekrachtigd met een besluit. In dit geval betekent dit keuze voor een private samenwerkingspartner Lago Wirense met bijbehorende visie en variant van het Wieringerrandmeer.

2. Informatievoorziening

Voortgangsrapportage 2003

De Voortgangsrapportage 2003 is op 4 november 2003 besproken in de commissie Ruimtelijke Ordening en Volkhuysvesting (ROV).²⁰ Uit de Voortgangsrapportage blijkt dat PS eerder dat jaar vertrouwelijk zijn geïnformeerd over het project Wieringerrandmeer; om die reden is in de rapportage geen verdere informatie over het project Wieringerrandmeer opgenomen.

Brief Ontwikkelingscompetitie

GS versturen op 5 november 2003 een brief aan PS met daarin informatie over de Ontwikkelingscompetitie en de Leidraad preselectie Ontwikkelingscompetitie Wieringerrandmeer. In deze Leidraad worden de competitie, de procedure en de selectiecriteria toegelicht.

In tabel A.4 wordt de informatievoorziening in subfase a van de uitwerkingsfase beoordeeld.

Tabel A.4 Informatievoorziening uitwerkingsfase subfase a

Relevante informatie	Aanwezig	Begrijpelijk	Vergelijkbaar	Tijdig
Afweging alternatieven	Nee	-	-	-
Relevante onderzoeken	Nee	-	-	-
Voortgangsrapportage	Ja	Nee	Nee	n.v.t.

¹⁷ Ingekomen stuk (brief) ter kennisname bij de PS vergadering 10 november 2003.

¹⁸ Bron: www.wieringerrandmeer.nl.

¹⁹ Bron: www.wieringerrandmeer.nl.

²⁰ Voordracht 2003/79, vergadering commissie Economie, Landbouw en Europa (ELE) 3 november 2003, pag. 5.

Toelichting

PS hebben informatie ontvangen over het proces en de selectiecriteria die moeten leiden tot de afweging van alternatieven. Informatie over de uiteindelijke afweging, in dit geval de keuze voor de samenwerkingspartner Lago Wirense en de bijbehorende relevante onderzoeken hebben PS niet ontvangen.

De Voortgangsrapportage 2003 is wel aanwezig, maar bevat geen inhoudelijke informatie over het project. De rapportage is daarom niet begrijpelijk en niet vergelijkbaar met informatie uit de voorgaande voortgangsrapportage.

Subfase b: projectplan

1. Relevante momenten in de besluitvorming

Concept overeenkomsten

Nadat het bedrijvenconsortium Lago Wirense gekozen is tot private samenwerkingspartner, is begonnen met de onderhandelingen over een Intentieovereenkomst (IOK). In deze overeenkomst worden afspraken tussen de publieke en private partners over de risicoverdeling, financiële haalbaarheid en grondverwerving vastgelegd. Tegelijk met de IOK is de Bestuurovereenkomst (BOK) opgesteld, waarin de provincie Noord-Holland en de gemeenten Wieringen en Wieringermeer afspraken over het participatie aandeel en de procedures vastleggen. Op 2 september 2004 wordt in een memo aan de commissie ROV aangekondigd dat alle samenwerkingspartners de overeenkomsten, op een later te bepalen moment, gezamenlijk zullen ondertekenen.

Instemming overeenkomsten

De concept-overeenkomsten worden op 4 november 2004 besproken in de commissie ROV.²¹ Tijdens deze vergadering worden vragen gesteld naar aanleiding van een toename tot 6.000, van het aantal te bouwen woningen. Dit aantal verschilt van de 700-1300 woningen die aanvankelijk waren opgenomen als uitgangspunt voor de Ontwikkelingscompetitie²² (zie ook paragraaf A.3.2). Op 6 december 2004 stemmen PS, na een aanpassing van het aantal woningen naar 2.580, in met de ondertekening van de IOK, BOK en de Waterovereenkomst (WOK).²³ Eind 2004, op het gezamenlijke moment van ondertekening, stemt de gemeente Wieringen echter tegen. Na ongeveer een half jaar en enkele aanpassingen in de overeenkomst kan de gemeente Wieringen toch instemmen met de ondertekening van de IOK. Het aantal woningen in het IOK is aangepast naar 1.845.²⁴

²¹ Conceptovereenkomsten IOK, BOK en WOK bij ROV vergadering 4 november 2004.

²² Inschrijvingsleidraad Ontwikkelingscompetitie Wieringerrandmeer, bijgevoegd bij de ROV vergadering van 4 november 2004, pag. 9.

²³ Hierin zijn de afspraken met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier vastgelegd. Het Hoogheemraadschap wordt hierna niet meer betrokken in de besluitvorming, maar heeft vanaf dan alleen nog een adviserende rol.

²⁴ Buiten het plangebied is een woningaantal opgenomen van 600. Ambtelijk wederhoor van 12 januari 2007.

Vervolgens wordt een globaal planconcept uitgewerkt waarin de elementen water, natuur, woningen en infrastructuur zijn beschreven. Na overleg in de commissie ROV stemmen PS tijdens de vergadering van 30 mei 2005 in met de volgende punten:²⁵

- het globale planconcept met daarin opgenomen de uitgangspunten;
- de ondertekening van de WOK en de BOK;
- de instelling van een projectkrediet van € 25 miljoen voor grondaankopen (uit de reservering van € 29 miljoen);
- start van de procedure voor de partiële herziening van het Streekplan Noord-Holland Noord (NHN).

Streekplanherziening

Na bespreking in de commissie ROV stemmen PS op 25 september 2006 in met de Partiële Herziening Streekplan NHN waarin de bouw van 2.100 woningen is opgenomen. Deze instemming maakt het project Wieringerrandmeer planologisch mogelijk.

Samenwerkingsovereenkomst

De commissie ROV heeft zich op 9 november 2006 gebogen over de Samenwerkingsovereenkomst (SOK). Tijdens deze vergadering is onduidelijkheid over de status van de SOK en de financiële uitgangspunten. Toch stemmen PS op 18 december 2006 in met de definitieve SOK. De gemeenten Wieringen en Wieringermeer zijn daarna akkoord gegaan met de SOK. De ondertekening van de SOK heeft begin maart 2007 plaatsgevonden. Wanneer de SOK door alle partijen is vastgesteld kan de projectorganisatie verder gaan met de voorbereiding voor de uitvoering van het project. Een aantal procedures zal in deze periode doorlopen worden. Een belangrijk onderdeel hiervan is het opstellen van een definitief projectplan met het (financieel) raamwerk voor het project Wieringerrandmeer.

In tabel A.5 wordt de besluitvorming in de uitwerkingsfase beoordeeld.

Tabel A.5 Besluitvorming uitwerkingsfase subfase b

Nr.	Aard besluit	Besluit PS?	Toelichting
4	Besluit tot uitvoering projectplan	Besluit PS verwacht in 2007	Na ondertekening van de SOK wordt gestart met de uitwerking van een projectplan.

Toelichting

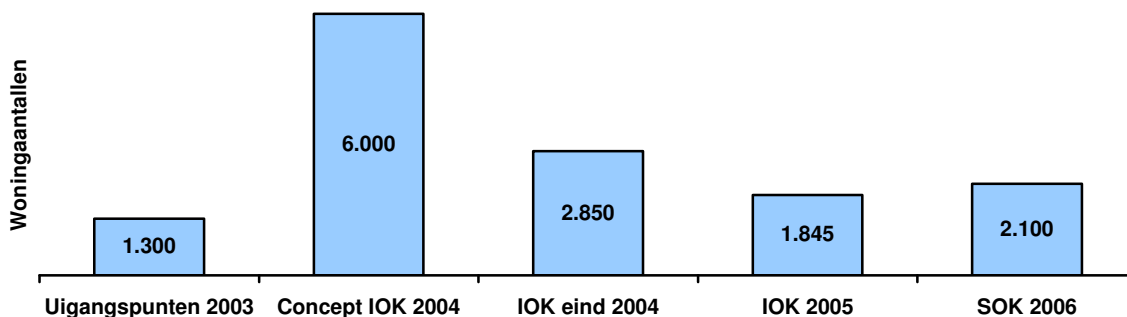
Het besluit tot de uitvoering van het projectplan verloopt in twee stappen. De SOK is in maart 2007 ondertekend. In 2007 zal vervolgens een nieuwe uitwerkingsperiode plaatsvinden met daarin verdere plan- en contractvorming rond het project Wieringerrandmeer. Een definitief besluit tot de uitvoering van het project zal waarschijnlijk eind 2007 of begin 2008 genomen worden.

De Rekenkamer merkt op, dat in de aanloop naar de besluitvorming over de SOK veel onduidelijkheid bij PS bestond over de uitgangspunten van het project met name over het aantal te bouwen woningen in het gebied. In verschillende vergaderingen worden opmerkingen gemaakt over het wisselend aantal woningen dat is opgenomen in de documenten voorafgaand aan de SOK.²⁶ Zie ook de onderstaande figuur A.2.

²⁵ Besluitenlijst van PS vergadering 30 mei 2005, pag. 2.

²⁶ Onder andere de ROV vergadering van 4 november 2004, 27 mei 2005 en 14 september 2006.

Figuur A.2 Woningaantal per document

2. Informatievoorziening

Overeenkomsten

Over de instemming met de overeenkomsten is de commissie en/of PS geïnformeerd via verschillende documenten. De commissie ROV ontvangt op 4 november 2004 een memo Wieringerrandmeer waarin de onderhandelingen met de private partijen, mogelijkheden voor (politiek) debat en besluitvorming voor de komende tijd worden toegelicht. Het projectbureau Wieringerrandmeer en het consortium Lago Wirense presenteren op 27 mei 2005 het globale planconcept voor de beide gemeenten en de provincie Noord-Holland.²⁷ PS ontvangen tijdens de vergadering van 30 mei 2005 het globale planconcept van de private partner Lago Wirense, de IOK, BOK en WOK met een begeleidende nota, waarin de belangrijkste punten uit de overeenkomsten, de risico's en financiële gevolgen van de overeenkomsten worden toegelicht.

Voortgangsrapportage

Op 27 januari 2005 ontvangt de commissie ROV de Voortgangsrapportage 2004 met daarin opgenomen een overzicht van gebeurtenissen. Bij de najaarsnota 2005 en 2006 hebben PS de voortgangsrapportages van het Wieringerrandmeer over beide jaren ontvangen.

Streekplanherziening

Begin 2006 ontvangt de commissie ROV het conceptontwerp partiële streekplanherziening NHN en de richtlijnen voor de Integrale Effectrapportage (IER) ter kennisname. Op 18 mei 2006 ontvangt de commissie ROV ter kennisname het intergemeentelijke structuurplan, een samenvatting van de IER en opnieuw het ontwerp-streekplanherziening. Op 14 september ontvangt de commissie ROV uiteindelijk de Voordracht Partiële Herziening Streekplan NHN, waarover PS op 25 september 2006 een besluit nemen.

Samenwerkingsovereenkomst

In aanloop naar de ondertekening van de SOK wordt de commissie en/of PS via verschillende brieven geïnformeerd over de stand van zaken rond het Wieringerrandmeer. Op 9 november 2006 ontvangen PS de concept SOK en bij de vergadering op 18 december 2006 ontvangen PS de definitieve SOK.

Onderzoeken Wieringerrandmeer

Begin 2005 komt er een kritische audit van Concern Controlling over de bedrijfsvoering van de projectorganisatie van het Wieringerrandmeer.²⁸

²⁷ Wieringerrandmeer: Bevindingen Uitwerkingsmaand, 27 mei 2005.

²⁸ Jaarverslag Concern Controlling, vergadering Rekeningencommissie 13 april 2005.

Op wat ambtelijk organisatorische aanpassingen²⁹ na, wordt niet besloten tot vervolgstappen door de Rekeningencommissie of PS. Wel wordt begin 2006 in opdracht van de Rekeningencommissie door accountantskantoor Price Waterhouse Coopers (PwC) een onderzoek gedaan naar risicoanalyse en beheersing van het project Wieringerrandmeer.³⁰ Dit rapport is door de Rekeningencommissie op 10 mei 2006 besproken. PwC is positief over het project, maar geeft aan dat alle risico's pas goed in kaart kunnen worden gebracht wanneer de SOK er is. De commissie ROV heeft het PwC rapport ter kennisname ontvangen. Voor de instemming met de SOK, eind 2006, hebben PS twee onderzoeken ontvangen: nogmaals een onderzoek door PwC in opdracht van de Rekeningencommissie dat het karakter heeft van een risicoanalyse, en een second opinion over de risico's en beheersing van het project, uitgevoerd in opdracht van GS door advocatenkantoor Simmons & Simmons.

In tabel A.6 wordt de informatievoorziening in subfase b van de uitwerkingsfase beoordeeld.

Tabel A.6 Informatievoorziening uitwerkingsfase subfase b

Relevante informatie	Aanwezig	Begrijpelijk	Vergelijkbaar	Tijdig
Projectplan	n.v.t.	-	-	-
Grenzen afwijkingen	Ja	Ja	Ja	Ja
Partners	Ja	Ja	Ja	Ja
Voortgangsrapportages	n.v.t.	-	-	-
Voorwaarden PPS	Ja	Ja	Ja	Ja
Voortgangsrapportages	Ja, 2004, 2005 en 2006	Ja	Nee	Ja

Toelichting

In de uitwerkingsfase, subfase b, worden het projectplan en afspraken over voortgangsrapportages niet beoordeeld, omdat deze pas na de ondertekening van de SOK verder worden uitgewerkt. De overige informatie is wel beoordeeld, omdat deze in verschillende documenten aanwezig is. De grenzen van afwijkingen, de partners en de voorwaarden voor PPS staan onder andere vermeld in de (concept) overeenkomsten IOK, BOK en SOK en de bijbehorende bijlagen. Deze documenten zijn begrijpelijk en vergelijkbaar, omdat het doel en de inhoud duidelijk zijn. De informatie is tijdig, zodat PS met deze documenten de mogelijkheid hadden om (bij) te sturen. De Rekenkamer merkt op dat de uitgangspunten in de documenten in deze fase niet altijd overeenkomen met eerder opgenomen uitgangspunten. Zie hiervoor ook de toelichting onder tabel A.5 en figuur A.2.

In de uitwerkingsfase, subfase b, worden de Voortgangsrapportage van 2004, 2005 en 2006 beoordeeld. De voortgangsrapportages zijn begrijpelijk omdat het doel en de inhoud duidelijk zijn. De Voortgangsrapportages 2005 en 2006 zijn onderling vergelijkbaar. De voortgangsrapportages zijn niet vergelijkbaar met eerdere voortgangsrapportages omdat deze verschillen qua structuur en inhoud. De rapportages waren wel tijdig, zodat PS de mogelijkheid hadden om op dat moment (bij) te sturen.

²⁹ Interview, 7 september 2006.

³⁰ PwC onderzoek: *Wieringerrandmeer, onderzoek naar risicoanalyse en beheersing 2006*.

A.4 Bevindingen

Afspraken PS en GS

PS en GS hebben geen algemene procesafspraken gemaakt over de betrokkenheid bij grote projecten. Omtrent het Wieringerrandmeer hebben PS en GS afgesproken dat PS eens per jaar op de hoogte worden gebracht van de voortgang van het project. In deze rapportages zijn geen beslistmomenten opgenomen. PS hebben geactualiseerde Voortgangsrapportages ontvangen en vastgesteld van de jaren 2001 tot en met 2006. Verdere projectspecifieke afspraken hebben PS en GS niet gemaakt.

Besluitvorming

Over het algemeen verloopt de besluitvorming over het Wieringerrandmeer via PS, nadat het onderwerp vooraf besproken is in de commissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting (ROV). PS hebben in de initiatieffase nut, noodzaak en doelstellingen vastgesteld. Maar PS hebben over de alternatieven voor de doelstelling van het project niets besproken of besloten. PS hebben hier ook niet om gevraagd. PS hebben in de uitwerkingsfase, subfase a, informatie over het proces en de criteria ter kennisname ontvangen. De keuze voor de uitwerking van een variant van het Wieringerrandmeer of in dit geval de keuze voor een private samenwerkingspartner is niet bekrachtigd met een besluit. Een besluit van PS tot de uitwerking van een projectplan, subfase b, is nog niet genomen en staat in fasen gepland voor begin 2007 (SOK) en eind 2007 (projectplan).

De Rekenkamer merkt op dat in de aanloop naar de besluitvorming over de SOK bij PS veel onduidelijkheid bestond over de uitgangspunten van het project, doordat in verschillende documenten verschillende uitgangspunten voor het Wieringerrandmeer zijn opgenomen.

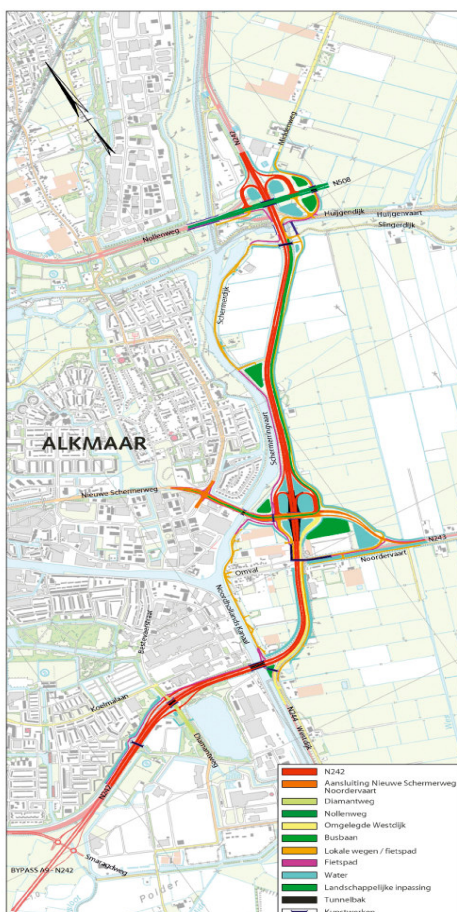
Informatievoorziening

De commissie ROV (voorheen andere commissies) en PS ontvangen de relevante informatie over het project Wieringerrandmeer gedeeltelijk. De informatievoorziening verloopt voornamelijk via voorstellen van GS waarin de benodigde documenten, zoals voortgangsrapportages, zijn opgenomen. De aanwezige informatie in documenten is begrijpelijk, omdat het doel van de informatie en de inhoud duidelijk zijn gepresenteerd. De informatie in de voortgangsrapportages was echter niet altijd vergelijkbaar, omdat meerdere voortgangsrapportages verschillend zijn qua structuur en inhoud. Wel was de informatie, op de Voortgangsrapportage 2003 na, tijdig zodat PS de mogelijkheid hadden om (bij) te sturen.

B.1 Projectomschrijving

In 1996 heeft de provincie Noord-Holland de problemen omtrent de N242, de oostelijke ring van Alkmaar, aangedragen voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT) van het Rijk. Dit gebeurde samen met de gemeenten Heerhugowaard, Alkmaar en Langedijk (HAL-gemeenten). Het grootste probleem was met name de verkeersdruk, die in de toekomst nog verder zou toenemen door bouwplannen in de omgeving. Daarnaast veroorzaakten verkeerslichten voor de kruispunten en de brug vertragingen en onveilige situaties. Bovendien waren delen van het gebied niet goed per fiets bereikbaar.

Figuur B.1 HAL-VINEX/N242

Om tot een integrale oplossing te komen is het project HAL-VINEX/N242 (hierna te noemen N242) in het leven geroepen. Het project bestaat onder meer uit:

- de ombouw van vijf gelijkvloerse kruisingen tot drie ongelijkvloerse kruisingen;
- een vrije busbaan langs de N242;
- nieuwe fietsroutes en drie nieuwe fietstunnels.

De provincie Noord-Holland is de initiatiefnemer en projectverantwoordelijke van N242. De planvorming en het ontwerp zijn voorbereid in overleg met Rijkswaterstaat Directie Noord-Holland en de HAL-gemeenten (alsmede de gemeente Schermer).

De reconstructie van de N242 vindt plaats middels innovatieve aanbesteding in de vorm van een 'Design and Build' contract. Dit betekent dat marktpartijen inbreng hebben in de ontwerpen. De geraamde kosten bedragen uiteindelijk € 70 miljoen, waarvan ongeveer eenderde uit de eigen middelen van de provincie wordt gefinancierd. Het project is in 2005 in uitvoering gegaan.

B.2 Afspraken tussen PS en GS

Algemene afspraken

PS en GS hebben geen algemene procesafspraken gemaakt over de betrokkenheid van PS bij grote projecten.

Projectafspraken N242

PS en GS hebben geen projectafspraken gemaakt over de betrokkenheid van PS bij het project N242. Wel ontvangen PS vanaf 1998 jaarlijks het geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI). Dit programma is bedoeld voor de planning en prioritering van voorbereiding en uitvoer van infrastructuur. Door middel van het PMI kunnen PS een besluit nemen over de projectenlijsten en het beschikbaar stellen van kredieten voor de projecten. De structuur van het PMI vormt hiermee een kader, op basis waarvan PS in principe tijdig een besluit kunnen nemen over infrastructuurprojecten.

B.3 Fasering

In deze paragraaf bespreken we per fase: 1) de relevante momenten in de besluitvorming en 2) de informatievoorziening, overeenkomstig het beoordelingskader in hoofdstuk 3. Achtereenvolgens komen de initiatieffase, de uitwerkingsfase en de uitvoeringsfase van het project N242 aan bod.

B.3.1 Initiatieffase

1. Relevante momenten in de besluitvorming

VINEX-convenant 1996

In 1996 heeft de provincie Noord-Holland het VINEX-convenant ondertekend, waarmee de provincie een inspanningsverplichting op zich heeft genomen voor de reconstructie van de N242.³¹ Het convenant is een overeenkomst tussen het rijk, gemeenten en provincies over de VINEX-locaties in het HAL-gebied. PS zijn niet betrokken geweest bij deze overeenkomst over onder meer de reconstructie van de N242.

Aanmelding bij het MIT

In 1996 heeft de provincie een eerste analyse van de verkeersproblemen rond de N242 uitgevoerd. Dit is vastgelegd in twee rapporten: 'MIT-promotieproject HAL-OV-Corridor' en 'Project aanpassingen/voorzieningen N242'.³² Mede namens de drie HAL-gemeenten heeft de provincie de problemen voorgelegd aan de minister van Verkeer en Waterstaat (V&W). Op basis van de twee rapporten zijn deelproject B van de HAL-OV-corridor³³ en het project Aanpassingen/Voorzieningen N242³⁴ gecombineerd opgenomen in de Verkenningenfase van het MIT (zie kader 1). Het gecombineerde project werd HAL-VINEX/N242 genoemd. PS zijn hierbij niet betrokken geweest.

³¹ Bron: GS besluit, 5 februari 2002.

³² Bron: MIT-beslisdocument 2 N242, 9 december 1997.

³³ Gericht op een vlotte doorstroming van het weggebonden openbaar vervoer over de N242.

³⁴ Gericht op verbeterde doorstroming en een veilige vormgeving en inrichting van de N242 voor het fiets-, auto- en langzame gemotoriseerde verkeer.

MIT-beslisdocument 2

Nadat het ministerie van V&W het project heeft opgenomen in de Verkenningfase van het MIT, hebben de provincie Noord-Holland en de HAL-gemeenten in het kader hiervan het MIT-beslisdocument 2 opgesteld. Dit MIT-beslisdocument bestaat onder meer uit een probleemanalyse en oplossingsrichtingen voor de verschillende problemen. Door middel van dit document wordt de Verkenningfase afgerond en heeft het ministerie van V&W het project in juli 1998 gepromoveerd naar de Planstudiefase. Het MIT-beslisdocument 2 is niet naar PS verzonden.

Kader 1 **Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)**

Het MIT is een programma van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W). Het MIT, dat jaarlijks onderdeel is van de begroting van het ministerie, geeft een actueel overzicht van de binnenlandse infrastructuurprojecten die in planning of in uitvoering zijn. Ook regionale en lokale infrastructuurprojecten kunnen deel uitmaken van het MIT en aldus in aanmerking komen voor een financiële bijdrage van het ministerie. Voorwaarde is dat de kosten van het project minimaal € 112,5 miljoen (prijspeil 2006) bedragen. Projecten onder dit bedrag moeten worden betaald uit de Gebundelde Doeluitkering (GDU), die inmiddels is overgegaan in de Brede Doeluitkering (BDU).

De totale kosten van het project N242 zijn uiteindelijk uitgekomen op € 70 miljoen. Omdat de totale kosten van het project N242 hiermee onder de grens van € 112,5 miljoen zijn gekomen, is de MIT procedure in 2003 voortijdig afgesloten (bij beslisdocument 3).

Het MIT onderscheidt drie ontwikkelingsfasen voor projecten. Elke fase kent een aantal beslismomenten, waarbij de minister van V&W bepaalt of een project onderdeel kan blijven uitmaken van het MIT en een financiële bijdrage van het ministerie kan verwachten.

In onderstaand faseoverzicht hebben we naast het MIT, de fasen van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) van Noord-Holland vermeld. Het blijkt dat bij het project N242 de studiefase van het PMI niet samenvalt met de verkenningfase van het MIT.

MIT Fase	MIT Beslismoment	PMI Fase	PMI N242
Verkenningfase	1. Intakebesluit	Studiefase	-
	2. Wel/geen (opdracht) planstudie		
Planstudiefase	3. Tracé-/projectbesluit		Studiefase
	4. Uitvoeringsbesluit	Planfase	Planfase
Realisatiefase	5. Oplevering	Realisatiefase	Realisatiefase

Voor het project N242, een regionaal project, geldt dat de provincie inhoudelijk en financieel verantwoordelijk is.

Bron: *Spelregels MIT 2004*.

In tabel B.1 wordt de besluitvorming in de initiatieffase beoordeeld.

Tabel B.1 Besluitvorming initiatieffase

Nr.	Aard besluit	Besluit PS?	Toelichting
1	Vaststellen nut, noodzaak en doelstellingen	Nee, geen informatie aan PS of commissie	Het MIT-beslisdocument 2 is niet voorgelegd aan PS.
2	Uitwerking alternatieven	Nee, geen informatie aan PS of commissie	Het MIT-beslisdocument 2 is niet voorgelegd aan PS.

Toelichting

PS hebben het MIT-beslisdocument 2, waarin de probleemanalyse en oplossingsrichtingen zijn uitgewerkt, niet ontvangen en/of vastgesteld. Hierdoor hebben PS geen besluit genomen over nut, noodzaak, doelstellingen en de uitwerking van alternatieven.

2. Informatievoorziening

Tijdens de verkenningenfase van het MIT hebben PS geen informatie ontvangen over het project N242 waardoor de Rekenkamer de informatievoorziening in de initiatieffase niet heeft kunnen beoordelen.

B.3.2 Uitwerkingsfase

Subfase a: alternatieven

1. Relevante momenten in de besluitvorming

Vorbereidingskredieten N242

In 1998 wordt het project N242 opgenomen in de studiefase van het PMI 1998-2002. GS doen aan PS het voorstel het PMI 1998-2002 in ontwerp vast te stellen en een krediet van € 159.000 ter beschikking te stellen voor de studiefase van N242. Hierbij staat een onderzoek vermeld naar mogelijke oplossingsvarianten voor de N242. Het PMI 1998-2002 is op 8 mei 1998 besproken in de commissie Wegen, Verkeer en Vervoer (WVV). Op 15 juni 1998 hebben PS het PMI 1998-2002 vastgesteld.

Vervolgens worden in zowel het PMI over 2000-2004 als in het PMI over 2001-2005 verhogingen van het voorbereidingskrediet aangevraagd van respectievelijk € 136.000 en € 182.000. PS stemmen hiermee in.³⁵

Reconstructie N242/ontsluiting AZ-stadion

GS doen het voorstel de kruising Smaragdweg/N242 los te koppelen van het project N242.³⁶ Hierdoor kan worden meegelift met de werkzaamheden van Rijkswaterstaat in het gebied. De commissie WVV stemt op 8 september 2000 in met dit voorstel. In deze vergadering wordt ter informatie ook een presentatie gegeven over de verkenningenstudie N242, waarin verschillende alternatieven aan bod komen.³⁷

³⁵ PS vergadering, 13 maart 2000 en PS vergadering 6 november 2000.

³⁶ Nota GS, 18 juli 2000.

³⁷ Verslag commissie WVV, 8 september 2000.

Aanvraag Rijksbijdrage

In het Voorjaarsbericht 2001 geven GS aan dat de provincie zich ervoor inzet dat het ministerie van Verkeer en Waterstaat een Rijksbijdrage van minimaal € 68 miljoen voor de realisatie van het project N242 beschikbaar stelt. PS stemmen in met het Voorjaarsbericht van GS.³⁸

Concept MIT-beslisdocument 3

In september 2000 is het eindconcept van het MIT-beslisdocument 3 gereed, bedoeld voor het MIT-beslismoment 3. Op basis hiervan bleek de beste oplossing om de reconstructie van de N242, de oostelijke ring van Alkmaar, uit te voeren met ongelijkvloerse kruisingen. Deze variant is ook de duurste: de totale kosten worden geraamd op € 170 miljoen zonder en € 200 miljoen met aquaduct onder het Noordhollandsch Kanaal³⁹. De hoogte van de kosten betekent een probleem voor de financiering van het project.⁴⁰ De minister van V&W heeft op 12 september 2001 per brief formeel gereageerd op het eindconcept van het MIT-beslisdocument 3 en aangegeven dat hij zich niet kon verenigen met de voorkeursvariant. Redenen hiervoor waren de hoge kosten en onvoldoende aandacht voor het openbaar vervoer.⁴¹ Hiermee is het eindconcept van het MIT-beslisdocument 3 formeel afgewezen.

Streefbeeld voorkeursvariant N242

Nadat de minister van V&W het MIT-beslisdocument 3 heeft afgewezen, stellen GS een streefbeeld op van de voorkeursvariant, dat overeenkomt met de voorkeursvariant uit het eindconcept MIT-beslisdocument 3. De financierbaarheid en versoberingsmogelijkheden van deze variant zijn onderwerp van een apart lopend onderzoek, de Quick Scan N242+. Op 5 april 2002 informeren GS de commissie WVV over het streefbeeld van de voorkeursvariant waarin de meerderheid van de commissie zich kan vinden.

Quick Scan N242+

GS hebben een Quick Scan laten uitvoeren naar de financiële haalbaarheid van de gepresenteerde voorkeursvariant, bestaande uit onderzoek naar: het verlagen van de investeringskosten, het uitvoeren van een investeringsprogramma door prioritering en fasering en de mogelijkheden van Publiek Private Samenwerking (PPS). Uit de Quick Scan volgt het voorkeursalternatief, waarmee het mogelijk is de reconstructie van de N242 voor het jaar 2008 te realiseren voor een bedrag van € 120 miljoen. In het voorkeursalternatief zijn alle kruisingen ongelijkvloers, waarbij het aantal aansluitingen van vijf naar drie wordt teruggebracht. Ook is ten opzichte van de voorkeursvariant de aanleg van een vrije busbaan in het project opgenomen. Daarnaast doen GS het voorstel in principe te kiezen voor het innovatief aanbesteden volgens de zogenaamde 'Design and Build' methode, waarbij marktpartijen inbreng hebben in de ontwerpen. Het voorkeursalternatief levert een besparing op van € 85 miljoen ten opzichte van het eerder ontwikkelde alternatief en een inkorting van de bouwtijd tot twee jaar. De commissie WVV bespreekt op 5 juli 2002 de Quick Scan N242+. De meeste fracties kunnen zich met het voorstel verenigen en brengen een positief advies uit. Het project is hiermee gepromoveerd van de studie- naar de planfase van het PMI.

³⁸ Verslag PS, 21 mei 2001.

³⁹ Nota GS, 26 februari 2002.

⁴⁰ Nota GS, 5 februari 2002 & pag. 6 van het MIT beslisdocument 3, 2 januari 2003.

⁴¹ Provinciedewerker, november 2006.

Verhoging voorbereidingskrediet N242

Op basis van de Quick scan N242+ doen GS in PMI 2003-2007 een voorstel voor verhoging van het voorbereidingskrediet met € 4 miljoen. Dit krediet is nodig voor de verdere voorbereidende werkzaamheden, zoals het maken van een voorlopig ontwerp en het verdere proces van aanbesteding volgens de 'Design and Build' methode. De commissie WVV heeft op 4 oktober 2002 een positief advies uitgebracht op het voorstel en PS stemmen op 18 november 2002 in met de voordracht PMI 2003-2007. In het MIT is reeds € 73 miljoen gereserveerd voor het project, maar zekerheid over de uiteindelijke bijdrage van het Rijk is nog niet aanwezig.⁴²

PS Motie 10-1

In 2002 heeft een bijeenkomst van de HAL-gemeenten plaatsgevonden, waarin aangegeven werd dat de reconstructie van de N242 te lang op zich laat wachten.⁴³ Volgend hierop hebben PS op 9 december 2002 motie 10-1 aanvaard, waarin het volgende wordt gevraagd⁴⁴:

- *“Dat nog deze zittingsperiode⁴⁵ bindende overeenkomsten met alle genoemde partijen, waarbij realisering van genoemd project wordt gegarandeerd, dienen te worden gesloten; en verder*
- *dat PS derhalve, eveneens gedurende deze zittingsperiode een voorstel van GS wensen te ontvangen, waarbij de provincie met alle betrokken partijen een juridisch bindende overeenkomst aangaat, zodat zij deze kan bekrachtigen. Dit alles onder ontbindende voorwaarde dat de genoemde Rijksmiddelen tijdig beschikbaar worden gesteld. En dragen het college van GS op alle hiertoe benodigde voorbereidingen te treffen.”*

MIT-beslisdocument 3

In januari 2003 hebben GS het definitieve MIT-beslisdocument 3 uitgebracht. Dit document bevat onder meer een vergelijking tussen het Quick Scan voorkeursalternatief en twee alternatieven, die ook waren opgenomen in het eindconcept van het MIT-beslisdocument 3. Uit de vergelijking komt het Quick Scan alternatief als voorkeursoplossing naar voren. Het MIT-beslisdocument 3 is niet ter besluitvorming voorgelegd aan PS. PS hebben dit document pas later ter kennisname ontvangen in fase b van de uitwerkingsfase, als bijlage bij de aanpak van de reconstructie.

In tabel B.2 wordt de besluitvorming in de uitwerkingsfase subfase a beoordeeld.

Tabel B.2 Besluitvorming uitwerkingsfase subfase a

Nr.	Aard besluit	Besluit PS?	Toelichting
3	Keuze uitwerking alternatief	Nee, instemming commissie	De commissie, niet PS, heeft ingestemd met het streefbeeld en de Quick Scan N242+. Tevens is het MIT-beslisdocument 3 niet ter besluitvorming voorgelegd aan PS.

Toelichting

De keuze voor het voorkeursalternatief is uitgewerkt in het streefbeeld en de Quick Scan N242+. De commissie WVV heeft hiermee ingestemd. De stukken zijn niet in PS behandeld, waardoor een PS besluit ontbreekt. Ook hebben PS geen besluit genomen over het MIT-beslisdocument 3, waarin de afweging tussen het voorkeursalternatief en twee andere alternatieven is opgenomen.

⁴² Nota GS 26 februari 2002, PS notulen 9 december 2002.

⁴³ Interview provinciedewerker, juli 2006.

⁴⁴ PS notulen, pag. 10, 9 december 2002.

⁴⁵ Opmerking RR: dus voor maart 2003.

2. Informatievoorziening

De commissie WVV heeft het streefbeeld voorkeursvariant N242 en de Quick scan N242+ ontvangen. Daarnaast hebben zowel de commissie als PS het PMI ontvangen, waarin voorstellen voor het project N242 staan opgenomen.

In tabel B.3 wordt de informatievoorziening in subfase a van de uitwerkingsfase beoordeeld.

Tabel B.3 Informatievoorziening uitwerkingsfase subfase a

Relevante informatie	Aanwezig	Begrijpelijk	Vergelijkbaar	Tijdig
Afweging alternatieven	Nee	-	-	-
Relevante onderzoeken	Ja	Ja	n.v.t.	Ja
PMI	Ja	Ja	Ja	Deels

Toelichting

PS hebben geen informatie ontvangen over de afweging van alternatieven, omdat PS in deze fase het MIT-beslisdocument 3 nog niet hebben ontvangen. Deze is namelijk verstrekt in fase b van de uitwerkingsfase, bij de aanpak van de reconstructie.

Met betrekking tot de uitwerking van het voorkeursalternatief heeft de commissie WVV informatie ontvangen over het streefbeeld van de voorkeursvariant en de Quick Scan N242+. Deze hebben we beoordeeld als relevant onderzoek voor het uiteindelijke MIT-beslisdocument 3.

De informatie over het streefbeeld en de Quick Scan is begrijpelijk, omdat in de meegestuurde Nota van GS duidelijk wordt aangegeven waarover de commissie gevraagd wordt advies uit te brengen. Ook wordt een samenvatting van het project en de verdere procedure vermeld. Aangezien de commissie op basis van de informatie kan bijsturen, is de informatievoorziening als tijdig beoordeeld.

De Provinciale Meerjarenprogramma's Infrastructuur (PMI), waarin kredietaanvragen zijn opgenomen voor het project, zijn aanwezig. De Nota van GS hierbij geeft duidelijk aan waarover PS gevraagd wordt een besluit te nemen. Daarnaast zijn deze PMI's vergelijkbaar, omdat de informatie op dezelfde wijze wordt gepresenteerd. In 1998 en 2000 gaan nog niet alle PMI's tijdig voor besluitvorming naar PS. Het PMI van 1998-2001 wordt bijvoorbeeld pas in juni 1998 ter besluitvorming voorgelegd aan PS, terwijl de periode dan al loopt.

Subfase b: projectplan

1. Relevante momenten in de besluitvorming

Voorlopig ontwerp en aanpak reconstructie N242

GS geven in de voordracht aan PS van 7 februari 2003 aan dat zij, in tegenstelling tot motie 10-1 van PS, ervoor hebben gekozen niet te komen tot bindende overeenkomsten met alle partijen, omdat zij als wegbeheerder en eigenaar van de weg eerstverantwoordelijk zijn. Daarnaast is de tijd tussen de motie en de vergadering van PS te kort om een door de betreffende gemeenteraden goedgekeurde overeenkomst vast te stellen. Wel presenteren GS een voorlopig ontwerp voor de reconstructie van de N242.

PS stemmen op 10 februari 2003 in met het voorstel van GS voor het voorlopig ontwerp voor de reconstructie N242. Dit ontwerp was reeds besproken in de commissies WVV⁴⁶ en FBO⁴⁷. Daarnaast is onder meer in het PS besluit opgenomen:

- de totale kosten voor het project taakstellend te bepalen op € 120 miljoen en dit als totaalkrediet beschikbaar te stellen;
- de bijdragen van gemeenten Alkmaar, Heerhugowaard, Langedijk en Schermer van in totaal € 7 miljoen te reserveren voor dit project;
- vanuit MIT of GDU+ (inmiddels BDU) regeling € 73 miljoen aan te wenden, afhankelijk welke regeling ingaat per 2004;
- een eigen bijdrage van € 40 miljoen ter beschikking te stellen;
- het project aan te besteden via 'Design and Build' methode;
- de uitvoeringswerkzaamheden te starten voor 1 januari 2005 en voor 1 januari 2008 op te leveren.

In de aanpak van de reconstructie is vermeld, dat met de gemeenten Alkmaar en Heerhugowaard aparte afspraken worden gemaakt over de oplossing en financiering van een drietal projecten.

Verlaging kruispunt Nieuwe Schermerweg

De bewoners van de Kraspolder en de gemeente Schermer hebben bezwaar gemaakt tegen de hoogte van de kruising N242-Nieuwe Schermerweg. Zij hebben inspraak gehad in de commissie WVV. GS hebben een onderzoek toegezegd naar de verlaging van de kruising, waarin drie alternatieven zijn onderzocht. De bewoners hebben kunnen aangeven welk alternatief hun voorkeur heeft. GS hebben dit alternatief in hun voorstel aan PS opgenomen. De commissie WVV heeft met het voorstel ingestemd.⁴⁸

Aanvraag krediet van € 116 miljoen

In het PMI 2004-2008 vragen GS aan PS een krediet aan van € 116 miljoen. Hierbij geven GS aan, dat het krediet wordt ingetrokken in het geval de Rijksbijdrage wezenlijk verandert. Reden hiervoor is de onduidelijkheid over de Rijksfinanciering, omdat het Rijk nog geen besluit heeft genomen over decentralisatie van de middelen uit het MIT. PS stemmen op 19 januari 2004 in met het voorstel.

Verlaging krediet naar € 70 miljoen

Bij het PMI 2005-2009 doen GS het voorstel aan PS het krediet voor het project N242 voorlopig te verlagen tot € 70 miljoen en vervolgens het voorstel van GS voor het definitieve krediet af te wachten. Door de lagere aanbestedingskosten (zie informatievoorziening) neemt het benodigde krediet af met € 50 miljoen. Het project komt hiermee onder de grens van € 112,5 miljoen van het MIT, waardoor geen aanspraak meer gedaan kan worden op de middelen uit het MIT. Het Rijk zal nu bijdragen middels een verhoging van het GDU+ (inmiddels BDU).⁴⁹ Het MIT-beslisdocument 4 wordt dan ook niet meer opgesteld. Het PMI is zowel geagendeerd in commissie WVV als in PS.⁵⁰ PS nemen het voorstel van GS over.

⁴⁶ Commissie WVV, 7 februari 2003.

⁴⁷ Commissie FBO, 5 februari 2003.

⁴⁸ Commissie WVV, 11 december 2003.

⁴⁹ Bijlagen Jaarstukken 2004, pag. 274 en 275.

⁵⁰ Commissie WVV, 28 oktober en 4 november 2004 en PS, 12, 15 en 22 november 2004.

In tabel B.4 wordt de besluitvorming in de uitwerkingsfase beoordeeld.

Tabel B.4 Besluitvorming uitwerkingsfase subfase b

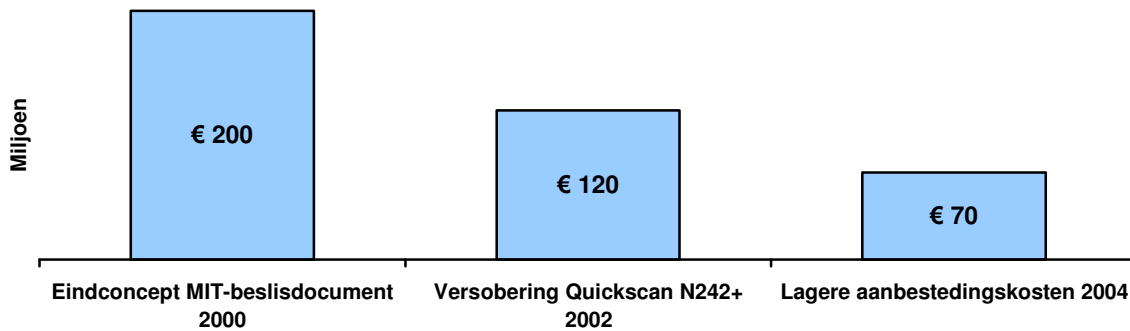
Nr.	Aard besluit	Besluit PS?	Toelichting
4	Besluit tot uitvoering projectplan	Ja, besluit PS	PS hebben besluit genomen over het voorlopig ontwerp en aanpak van de reconstructie N242.

Toelichting

PS hebben een besluit tot uitvoering van het projectplan genomen, omdat het voorlopig ontwerp en de aanpak van de reconstructie N242 en de bijbehorende financiering door PS zijn vastgesteld.

Uit de besluitvorming blijkt dat de totale kosten van het project in de loop van de tijd sterk zijn afgenomen. De ontwikkeling van de totale kosten van het project staat weergegeven in figuur B.2.

Figuur B.2 Ontwikkeling totale kosten N242

2. Informatievoorziening

Voor het besluit over het voorlopig ontwerp en de aanpak van de reconstructie N242 hebben PS in februari 2003 ontvangen:

- Voordracht reconstructie N242;
- Voorontwerp reconstructie N242;
- Besluit GS 18 juni 2002 over de Quick Scan N242;
- Plan van aanpak project N242;
- MIT-beslisdocument 3.

Daarnaast hebben PS via het PMI informatie over kredietaanvragen ontvangen. Tevens hebben PS informatie ontvangen over de aanbesteding en de onteigening in het kader van de reconstructie N242.

Aanbesteding reconstructie N242

GS hebben een brief aan PS opgesteld over de aanbesteding van de reconstructie N242.⁵¹ De brief bevatte informatie over de prijzen van de verschillende aanbiedingen en welke aanbidding uiteindelijk geselecteerd is. De prijs van deze aanbidding lag circa € 55 miljoen lager dan de begrote kosten van de provincie. Daarom hebben GS een second opinion laten uitvoeren op de kostenraming van het ontwerp waarvan een samenvatting in de brief is opgenomen. Het Presidium heeft besloten het stuk ter kennisname aan de commissie WVV te zenden.⁵²

Onteigening t.b.v. reconstructie N242

GS hebben een brief opgesteld over de onteigening ten behoeve van de reconstructie van de N242 in de gemeenten Alkmaar, Heerhugowaard en Schermer.⁵³ GS hebben de minister van V&W verzocht het besluit, waarmee onteigening kan plaatsvinden, te versnellen. Het Presidium heeft besloten de brief ter kennisname aan de commissie WVV te zenden.⁵⁴

In tabel B.5 wordt de relevante informatie in subfase b van de uitwerkingsfase beoordeeld.

Tabel B.5 Informatievoorziening uitwerkingsfase subfase b

Relevante informatie	Aanwezig	Begrijpelijk	Vergelijkbaar	Tijdig
Projectplan	Ja	Ja	n.v.t.	Ja
Grenzen afwijkingen	Ja	Ja	n.v.t.	Ja
Partners	Ja	Ja	Ja	Ja
PPS	Ja	Ja	Ja	Ja
Voortgangsrapportages	Ja	Nee	n.v.t.	Ja
PMI	Ja	Ja	Ja	Ja

Toelichting

PS hebben het projectplan, getiteld 'Plan van aanpak project N242', ontvangen. Dit projectplan is begrijpelijk qua opzet. Daarnaast geeft de Voordracht Reconstructie N242 duidelijk aan over welke punten PS wordt gevraagd een besluit te nemen. Dit wordt tijdig aan PS voorgelegd.

In het Plan van Aanpak is informatie opgenomen over de projectscope, projectbeheersing en beslismomenten. Hiermee worden grenzen van afwijkingen gesteld. De partners worden zowel omschreven in het MIT beslisdocument 3, Plan van aanpak project N242 als in de 'Voordracht Reconstructie N242'. Informatie over de PPS constructie 'Design & Build' wordt zowel gegeven in de Voordracht Reconstructie N242 als in het Plan van aanpak project N242. De informatie over partners en PPS is vergelijkbaar met voorgaande documenten. Ook wordt in het Plan van aanpak project N242 een maandelijkse voortgangsrapportage aangekondigd. Hierbij is echter niet vermeld of deze voortgangsrapportages ook naar PS verzonden worden. Daarom is de informatie als niet begrijpelijk beoordeeld.

Een deel van de bovenstaande informatie is niet beoordeeld op vergelijkbaarheid omdat de informatie niet is opgenomen in voorgaande documenten.

⁵¹ Brief GS "Aanbesteding N242; reconstructie oostelijke ring Alkmaar", 14 september 2004.

⁵² Commissie WVV, 28 oktober 2004.

⁵³ Brief GS "Onteigening t.b.v. de reconstructie van de N242 in de gemeenten Alkmaar, Heerhugowaard en Schermer", 21 september 2004.

⁵⁴ Commissie WVV, 28 oktober 2004.

PS worden via het PMI geïnformeerd over infrastructuurprojecten. De PMI's, waarin kredietaanvragen zijn opgenomen voor het project, zijn aanwezig. De nota van GS hierbij geeft duidelijk aan waarover PS gevraagd wordt een besluit te nemen. Daarnaast zijn deze PMI's vergelijkbaar, omdat de informatie op dezelfde wijze wordt gepresenteerd. De PMI's gaan voor besluitvorming tijdig naar PS.

B.3.3 Uitvoeringsfase

1. Relevante momenten in de besluitvorming

In 2005 is het project N242 in uitvoering gegaan. Eventuele wijzigingen van het projectplan hebben tijdens de uitvoering nog niet plaatsgevonden. Voor 1 januari 2008 zal het project afgerond zijn. De vaststelling van het resultaat heeft dus nog niet plaatsgevonden en is daarom niet beoordeeld.

2. Informatievoorziening

PS worden met name via de PMI's geïnformeerd over het project N242.

In tabel B.6 wordt de informatievoorziening in de uitwerkingsfase beoordeeld.

Tabel B.6 Informatievoorziening uitvoeringsfase

Relevante informatie	Aanwezig	Begrijpelijk	Vergelijkbaar	Tijdig
Ontwikkeling planning	Nee	-	-	-
Ontwikkeling risico's	Nee	-	-	-
Eventueel wijziging projectplan	n.v.t.			
PMI	Ja	Ja	Ja	Ja

Toelichting

In de PMI's wordt niet expliciet ingegaan op de ontwikkeling van de planning en risico's tijdens de uitvoering van het project N242. Een vergelijking met het oorspronkelijke plan is niet aanwezig. Wel wordt ingegaan op het kasritme (uitgaven) van de projecten in de plan- en realisatiefase. Wijzigingen in het projectplan hebben zich niet voorgedaan. Het project wordt volgens planning en budget uitgevoerd.

De PMI's, waarin de kredietaanvragen voor het project aan PS opgenomen, zijn aanwezig. De Nota van GS hierbij geeft duidelijk aan waarover PS gevraagd wordt een besluit te nemen. Daarnaast zijn deze PMI's vergelijkbaar, omdat de informatie op dezelfde wijze wordt gepresenteerd. De PMI's gaan voor besluitvorming tijdig naar PS.

B.4 Bevindingen

Afspraken PS en GS

PS en GS hebben geen algemene procesafspraken gemaakt over de betrokkenheid van PS bij grote projecten. Ook zijn geen specifieke afspraken voor het project N242 gemaakt. Wel ontvangen PS vanaf 1998 twee keer per jaar informatie over infrastructuurprojecten via het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI).

Besluitvorming

De betrokkenheid van PS bij de besluitvorming over het project N242 verschilt per fase. Het project is in 1996 opgenomen in de Verkenningfase van het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT) van het Rijk. Tijdens deze periode zijn PS niet betrokken bij de besluitvorming, waardoor nut, noodzaak en doelstellingen niet door PS zijn vastgesteld. Dit geldt ook voor de uitwerking van alternatieven.

In de uitwerkingsfase stemt de commissie WVV in met de keuze van het voorkeursalternatief, maar PS nemen geen besluit hierover. Tenslotte nemen PS wel een besluit over de uitvoering van de reconstructie N242. In 2005 is het project in uitvoering gegaan.

Informatievoorziening

In de initiatiefase hebben PS geen informatie ontvangen over het project. GS hebben volgens de MIT-systematiek het MIT-beslisdocument 2 opgesteld, maar dit hebben PS niet ontvangen. In de uitwerkingsfase heeft de commissie WVV aan de hand van het streefbeeld en de Quick Scan N242+ informatie ontvangen over het voorkeursalternatief. De informatie over de afweging van alternatieven, zoals opgenomen in het MIT-beslisdocument 3, hebben PS niet ter besluitvorming ontvangen bij de keuze van het voorkeursalternatief, maar een half jaar later bij het besluit over de aanpak van de reconstructie N242.

De aanwezige informatie wordt begrijpelijk gepresenteerd aan PS. GS geven duidelijk aan over welke punten PS om een besluit wordt gevraagd. Ook wordt een samenvatting van het project en de vervolprocedure weergegeven.

Het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) verschaft PS voortgangsinformatie over infrastructuurprojecten, waaronder de N242. Daarnaast geeft het PMI PS systematisch de mogelijkheid een besluit te nemen over de kredietaanvragen. De PMI's zijn vergelijkbaar, omdat de informatie op dezelfde wijze wordt gepresenteerd. De PMI's gaan voor besluitvorming in de meeste gevallen tijdig naar PS. Tijdens de uitvoering gaat de voortgangsinformatie niet expliciet in op de ontwikkeling van de planning en risico's ten opzichte van het oorspronkelijke plan. Het projectplan is niet gewijzigd. De uitvoering van de N242 verloopt volgens planning en budget.

BIJLAGE C

LIJST VAN GEÏNTERVIEWDE EN GERAADPLEEGDE PERSONEN

Geïnterviewde en geraadpleegde personen provincie Noord-Holland

- Mevr. C. Braam, Provinciale Statenlid (GroenLinks), lid commissie Wegen, Verkeer en Vervoer en lid Rekeningencommissie
- Mevr. T. van Egmond, directie Beleid, sector Verkeer en Vervoer
- Dhr. A.M.C.A. Hooijmaijers, Gedeputeerde Ruimtelijke Ordening en Financiën
- Dhr. J. Kilian, directie Beleid, sectie Verkeer en Vervoer en teamleider infrastructuur (projectleider N242 in 2002/2003)
- Dhr. E. v.d. Kooij, directie Middelen, sectormanager Concernstaf
- Dhr. A.F. Kraak, Provinciale Statenlid (VVD), voorzitter commissie Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
- Dhr. F. Leurink, programmamanager Wieringerrandmeer
- Dhr. C. Mooij, Gedeputeerde Verkeer en Vervoer
- Mevr. M. Spoor, commissiegriffier Wegen, Verkeer en Vervoer
- Mevr. N. Takkenberg, commissiegriffier Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
- Dhr. A.W. Voordenhout, financieel adviseur (Wieringerrandmeer)

Aanwezigen Ronde tafelbijeenkomst

- Dhr. R. Faasen, projectmanager (Noord-Holland)
 - Mevr. I. Homan, projectmanagementbureau (Utrecht)
 - Dhr. F. Kas, adjunct-statengriffier (Zuid-Holland)
 - Mevr. C. Mullié, concernadviseur (Utrecht)
 - Dhr. R. Poort, adjunct-statengriffier (Utrecht)
 - Dhr. E. Puts, projectmanager (Noord-Holland)
 - Dhr. D. Quarles van Ufford, adviseur Statenzaken (Noord-Holland)
 - Dhr. J.C. Spapens, secretaris Stuurgroep Grote Projecten (Zuid-Holland)
 - Dhr. R. van der Werff, programmamanager (Flevoland)

 - Dhr. L.D. Noordam, bestuurder-directeur (RR)
 - Dhr. G. Molenaar, directielid (RR)
 - Dhr. D. Tjiam, projectleider (RR)
 - Mevr. S. van Hees, onderzoeker (RR)
 - Mevr. H. Verlinde, onderzoeker (RR)
 - Mevr. J.E. Eggebeen, onderzoeker (RR)
-

BIJLAGE D

LIJST VAN GERAADPLEEGDE BRONNEN

Algemeen

- Algemene Rekenkamer, *Informatievoorziening grote projecten, 2002.*
- Algemene Rekenkamer, *Handreiking Informatievoorziening grote projecten, 2002.*
- Algemene Rekenkamer, *Risicoreservering HSL-Zuid en Betuweroute, 2003.*
- Provincie Zuid-Holland, Commissie STagnatie Infrastructuur Projecten, *Rapport Willen en Wegen 2005.*
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Regeling Grote Projecten, 22 juni 2006*
- Tweede Kamer, Tijdelijke Commissie Infrastructuur, *Onderzoek naar infrastructuurprojecten 2004.*
- Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid, *Grote Projecten in Nederland; een analyse van het tijdsbeslag van twintig besluitvormingsprocessen.* Werkdocumenten 1994.
- Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid, *Besluiten over grote projecten, Rapporten aan de regering 1994.*

Wieringerrandmeer

Vergaderstukken:

- Voordracht 2001/89 bij PS vergadering 10 december 2001.
- Nota PS commissie, 9 mei 2001.
- Voordracht 2003/8 en bijlagen bij PS vergadering 13 januari 2003.
- Besluitenlijst van GS van 21 oktober 2003.
- Ingekomen brief bij PS vergadering van 10 november 2003.
- Voordracht 2003/79 bij vergadering commissie ELE 3 november 2003.
- Brief van GS verzonden op 5 november 2003 bij PS vergadering van 10 november 2003.
- Voordracht 2004/123 bij ROV vergadering 27 januari 2005.
- Voordracht 2005/35 en bijlagen bij PS vergadering van 30 mei 2005.
- Besluitenlijst van PS vergadering 30 mei 2005.
- Stand van zaken brieven bij verschillende vergaderingen.

Documenten:

- *Wieringerrandmeer, Bevindingen Uitwerkingsmaand 2005* van het projectbureau Wieringerrandmeer en Lago Wirense.
- *Inschrijvingsleidraad Ontwikkelingscompetitie Wieringerrandmeer* van het projectbureau Wieringerrandmeer.
- IOK, BOK, WOK en bijlagen.
- Partiële Streekplanherziening NHN.
- Integrale Effectrapportage.
- Concept en definitieve SOK.
- *Wieringerrandmeer, onderzoek naar risicoanalyse en beheersing 2006* van PWC.
- *Second Opinion Lago Wirense* van Simmons & Simmons.

N242

Vergaderstukken:

- Commissie Wegen, Verkeer en Vervoer (WVV): 8 mei 1998; 8 september 2000; 5 april 2002; 5 juli 2002; 4 oktober 2002; 7 februari 2003; 11 december 2003; 28 oktober 2004; 4 november 2004; 28 oktober 2004.
- Commissie Financiën en Bestuurlijke Organisatie (FBO): 5 februari 2003.
- Provinciale Staten: 15 juni 1998; 13 maart 2000; 6 november 2000; 21 mei 2001; 18 november 2002, 9 december 2002; 10 februari 2003; 19 januari 2004; 12, 15 en 22 november 2004.
- Nota GS: 18 juli 2000, 5 februari 2002, 26 februari 2002.
- Voordracht reconstructie N242, 7 februari 2003.
- Besluit GS nr. 21818 (Quick Scan N242), 18 juni 2002.
- Brief GS 'Aanbesteding N242; reconstructie oostelijke ring Alkmaar, 14 september 2004.
- Brief GS 'Onteigening t.b.v. reconstructie N242 in de gemeenten Alkmaar, Heerhugowaard en Schermer, 21 september 2004.

Documenten:

- *MIT-beslisdocument 2, N242*, provincie Noord-Holland, 9 december 1997.
- *Samenvatting Quick Scan N242+* van Fluor, mei 2002.
- *Plan van aanpak project N242* van Fluor, november 2002.
- *MIT-beslisdocument 3 De HAL OV-corridor deel B/N242*, provincie Noord-Holland, 2 januari 2003.
- *Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI)*.
- *Voorjaarsbericht 2001*.